

52

OKT | NOV | DEC 2014

www.vriendeniff.be
vriendeninlandersfields@ieper.bePostadres VIFF
Kenniscentrum IFFM
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50Klantnr. 1845938
Erkenningsnummer: P3A9021

GASTBIJDRAGE

Ik weet niet of jullie je ook zo ergeren aan de commerciële exploitatie van de oorlogsherinnering. Ik ben er in elk geval erg gevoelig voor: de pralines, de patés, de bieren. Eén van de ergste uitwassen vind ik het Passchendaelebier, omdat ze het echt wel gortig spelen met gedichtjes en spreuken, die refereren naar de slachtoffers, maar ze eigenlijk enkel gebruiken voor eigen gewin. Als je uitpakt met een gezegde als "one minute of silence, 50 cl of respect", dan voel je dat er een grens is overschreden.

En om een schijn van betrokkenheid op te houden maken ze gedichtjes in de bombastische stijl, waarmee ze een deel van onze toeristen wellicht zullen charmeren, maar waar de uiteindelijke bedoeling er vingerdik op ligt:

*Passchendaele, oh, Passchendaele,
Your battlefield, I remember,
1917, from July till November,
Half a million bodies, their faces mud pale,*

*Buried in your mortal, yet sacred ground,
Some are known in their Tyne Cot grave,
These overseas men, young and brave,
And the thousands, who were never found,*

*Let's honour them, in silence and in pray,
Let's hail to them, with this blond ale,
Passchendaele, oh, Passchendaele,
We will honour you today.*

JCF

Ik heb – met veel dichtelijke vrijheid, je zult het wel merken – een vrije vertaling gemaakt in het West-Vlaams. Wij moeten toch ook weten wat er juist wordt bedoeld met heel die campagne...

*Passchendoale o Passchendoale, gie et vele deurstoan
en duzenden soldoaten zi'n d'er gekomm'n en gegoan,
ze stierven vo 't voaderland,
't was toch wuk da ze peisden in ulder latste momenten,
en wuk dat er geschreven stoat up ol die groaven en monumenten.*

*Mo we moet'n dat achter oendert joar ekki anders bekieken,
Nimmè oltied klapp'n van die gekwetsten en die duzenden lieken,
't is vandoage de commerce die telt,
Hoe verdien'n we an dien oorloge, oe moaken we iervan geld.*

*Passchendoale, o Passchendoale, vandoage zie je e bier,
Da smakt, dajje drinkt me plezier,
Eerst vuf minuutjes an die sukkeloars peizen en e troantje loaten,
En toen drienken, en drienken, alleene of me je moaten.
En geloov'n da achter ieder pinte da je soldoat e gemakt
Je e snoare van voaderlandsliefde e gerakt.*

*Passchendoale, o Passchendoale,
ziejje nog nar e nieuw monument up zoek
Peist dan misschien ekki op brouwer Van Honsebrouck.*

Jan Breyne

Redactie
Patrick Bracke, Gilbert Ossieur, Freddy Rottey,
Johan Van DuyseVerantw. uitgever
Gilbert Ossieur, gilbert.ossieur@skynet.be
Wieltje 11, 8900 IeperBijdragen
Patrick Boone (patrick.boone@telenet.be)
Patrick Bracke (patrick.bracke@gmail.com)
Jan Breyne (janbreyne@telenet.be)
Linda De Geest (linda.de.geest@telenet.be)
Annemie Decoene (annemiedecoene@hotmail.com)
Frans Lignel (f.lignel@telenet.be)
Gilbert Ossieur (gilbert.ossieur@skynet.be)
Bart Seynaeve (bart2.seynaeve@gmail.com)
Chris Spriet (cspriet@gmail.com)

Vorm B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist. Deadline voor volgende aflevering: 15 februari 2015. Mail uw bijdrage naar flash@vriendeniff.be.

 www.facebook.com/VriendenFriendsIFF
 twitter.com/VIFF_IFFM_leper

R E M E M B R A N C E S

FIRMIN DELPLANCKE

°1892 Gullegem - +1917 Passendale

Ypres Reservoir Cemetery — 18 oktober 2014

Firmin en de Eerste Wereldoorlog

Een paar maanden na Firmins aankomst in Canada breekt in Europa de oorlog uit. In augustus 1914 valt het Duitse leger België binnen en in oktober van hetzelfde jaar bereiken de eerste Duitse troepen Firmins geboortedorp Gullegem. Een paar dagen later is Gullegem bezet gebied.

Firmin is heel ongerust over het lot van zijn familie in Gullegem. Door de oorlog is er immers geen briefwisseling meer mogelijk met de familie die in het bezette België woont. Firmin wendt alle middelen aan om ook maar iets van zijn familie te vernemen. Maar helaas zonder succes.

Zijn twee broers, Sylvère en Léon, zijn net voor de oorlog gemobiliseerd en vechten met het Belgische leger aan de IJzer. Met zijn twee broers zal Firmin later wel nog wat contact kunnen hebben.

Canada heeft in 1914 slechts een beperkte zelfstandigheid van Groot-Brittannië en als Groot-Brittannië de oorlog aan Duitsland verklaart, wordt Canada samen met andere Britse gebieden als Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland automatisch ook bij de oorlog betrokken. In 1915 beslist de 23-jarige Firmin om te gaan vechten tegen de Duitse bezetter en op 28 juli tekent hij als vrijwilliger bij de Canadian Overseas Expeditionary Force¹.

Waarom Firmin zich meldt is ons onbekend. Hij heeft een jaar niets meer gehoord van zijn ouders en misschien hoopt hij als soldaat in België te geraken en op die manier iets over zijn familie te vernemen. Misschien is hij (onbewust) door anderen aangemoedigd: Firmin heeft namelijk contact met Hilaire Laga en Oscar Verschaete, 2 Gullegemse soldaten die aan het IJzerfront vechten. Misschien vond Firmin bij het lezen van hun ervaringen aan het front de motivatie om ook de wapens op te nemen tegen de Duitse bezetter.

Firmin Delplancke krijgt het stamnummer I14814 en wordt bij het 9th Regiment Canadian Mounted Rifles (9th CMR)

ingedeeld, een regiment van de cavalerie. Hij krijgt zijn opleiding in Camp Sewell, zo'n 80 km ten zuiden van Winnipeg en in november 1915, na bijna 5 maanden opleiding, is het negende regiment van de Canadian Mounted Rifles klaar om naar het Europese front gestuurd te worden. Het regiment, bestaande uit 27 officieren en 599 manschappen, verlaat in november 1915 het opleidingskamp Sewell en reist per trein naar St. John aan de Canadese oostkust. Daar zullen ze inschepen voor Engeland. In het regiment dienen 3 'Canadese Vlamingen': Firmin Delplancke, Gustaaf Vandeveld² uit Wevelgem en Richard Verhaeghe³ uit Oostende. Er zal tijdens de reis ongetwijfeld een woordje Westvlaams 'geklapt' zijn. In Campbellton worden de mannen van het 9th CMR vermoedelijk voor het eerst geconfronteerd met het ware gelaat van de oorlog: ze zien er hoe 400 gewonde Canadese soldaten per trein terugreizen. De soldaten zijn gewond geraakt aan het front en mogen naar huis of naar een Canadees ziekenhuis voor herstel. Richard Verhaeghe, één van Firmins vrienden, schrijft een kaartje naar zijn vrouw en kinderen.

21 Nov. 1915

Dear wife and children

Tonight we shall arrive at St John where we shall board the ship for the old country. Last night we met, around 10 o'clock, a train with 400 wounded soldiers from the front...

Op 22 november komt Firmin in St. John aan en gaat er aan boord van het schip SS California. Een dag later vertrekt het schip voor een zeereis van 7 dagen, met aan boord meer dan 600 mannen van het 9th Canadian Mounted Rifles. Bijna 2 jaar nadat Firmin de oceaan had overgestoken richting Canada keert hij nu terug naar Europa. Op 2 december komt het schip aan in Engeland en na de ontscheping worden de soldaten per trein doorgestuurd naar het opleidingskamp 'Bramshott Military Camp' in zuidoost-Engeland.

De Canadese soldaat Clifford Bowes⁴ bevindt zich in het Bramshott Camp als het regiment van Firmin aankomt. Op 4 december 1915 schrijft Clifford in een brief aan zijn moeder:

...It has rained here every day this week. We were on a route march this morning but it rained all the time we were out, so got very little benefit from it except a wet shirt. The 9th Canadian

Mounted Rifles arrived here in camp last night all the way from Sewell. They sure must of felt it cold there with the snow on the ground...

Kort na hun aankomst in Engeland wordt door de legerleiding beslist dat het 9de regiment ontmanteld zal worden en dus niet als een eenheid naar het front gestuurd zal worden. Veel Canadese regimenten zijn, na de zware gevechten op de slagvelden van Frankrijk en Vlaanderen, aan versterking toe. Bovendien hebben cavalerie-eenheden geen nut meer in een loopgravenoorlog. De ene helft van het 9de regiment, zo'n 300 man, wordt overgeplaatst naar de infanterie. De andere helft wordt bij het Canadian Cavalry Depot, de reserve van de cavalerie, gevoegd.

Firmin komt bij het Canadian Cavalry Depot in het Shorncliff Military Camp (vlakbij Folkestone) terecht⁵, waar hij zijn opleiding 'Engelse Cavalerie' begint, een opleiding die zeker 3 à 4 maand zal duren. Firmin schrijft in maart 1917 aan zijn broer Sylvère:

... we moeten onze opleiding hier overdoen, deze keer als Engelse cavalerie. Wat we in Canada geleerd hebben stelt hier niet veel voor...

De oorlog is ondertussen bijna anderhalf jaar aan de gang en nog steeds heeft Firmin niets gehoord van zijn familie in

Gullegem. In de haven van Folkestone komen heel wat Franse en Belgische soldaten aan, soldaten die op verlof zijn, of soldaten die aan het front gekwetst zijn geraakt en nu komen herstellen in Engeland. In de buurt van Folkestone wonen ook heel wat Belgische vluchtelingen. Ze hebben in de begindagen van de oorlog hals over kop hun geboortedorpen verlaten en zijn via de vissershavens in België en Frankrijk in Engeland geraakt. Maar Firmin vindt geen oude gekende noch tussen de soldaten noch tussen de vluchtelingen. Hij bekommt bijgevolg weer geen nieuws over zijn familie in Gullegem.

1. Het Canadese leger bestond bijna volledig uit vrijwilligers. De dienstplicht werd pas in januari 1918 ingevoerd.
2. Gustave Vandevelde zal in 1916 in Frankrijk aan beide benen gewond raken en via Engeland terug naar Canada gestuurd worden.
3. Richard Verhaeghe wordt na aankomst in Engeland naar het front in Frankrijk gestuurd. Na een mislukte aanval tijdens de slag van de Somme, moeten de Canadezen zich terugtrekken. Richard blijft achter in niemandsland om de gewonden te verzorgen. Hij slaagt er in om een paar soldaten in de eigen loopgraven terug te brengen. Zijn heldhaftig optreden wordt met de Military Medal beloond. Richard zal in 1917 tijdens de Slag van Passendale sneuvelen en ligt als enige Belg op Tyne Cot Cemetery begraven.
4. Clifford Bowes, Canadian Infantry (New Brunswick Regiment), sneuvelt op 28 oktober 1917 tijdens de slag van Passendale. Hij heeft geen gekend graf en wordt herdacht op de Menenpoort. Zijn 2 broers James en Fred sneuvelden een paar maanden eerder in april 1917 tijdens de slag van Vimy (F).
5. Gustave Vandevelde en Richard Verhaeghe worden bij de infanterie ingedeeld.

Maar 9 maart 1916 wordt voor Firmin een heugelijke dag: hij ontvangt 2 brieven uit België. Eén van zijn jongere broer Léon en één van zijn oudste broer Sylvère. Beide broers schrijven vanuit de loopgraven aan de IJzer. Het is het eerste nieuws van zijn familie sinds het uitbreken van de oorlog. De brieven zijn minstens 3 maand onderweg geweest⁶. Firmin komt eindelijk te weten dat zijn 2 broers gezond en wel zijn. Maar de broers kunnen Firmin ook geen nieuws uit Gullegem melden, dus ook niets over hun ouders. Firmin schrijft onmiddellijk terug naar zijn oudste broer Sylvère. Hij schrijft in het Frans. Waarschijnlijk is hij omwille van de censuur verplicht om in het Engels of Frans, de 2 officiële talen in Canada, te schrijven. Zowel Firmin als zijn broers hadden in de Broederschool in Heule en in het college onderricht in de Franse taal gekregen.

Mijn beminde broer

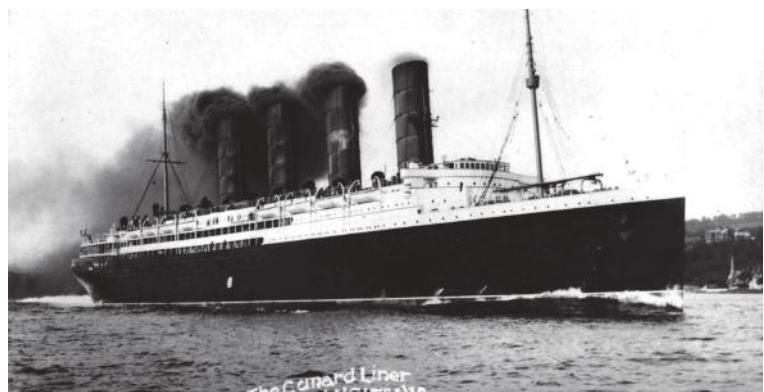
Ik heb vandaag een brief van u ontvangen, een brief die je naar mijn adres in Canada had gestuurd, alsook een brief van onze lieve Leon. Sylver, ik ben heel blij te horen dat jij in een goede gezondheid verkeerd. Ik dacht dat jij je misschien al lang tussen die onvoorspoedige Belgen bevond die gewond, krijgsgevangen of dood zijn, omdat ik nooit iets van u hoorde. Ik heb me overal geïnformeerd om jouw adres te vinden, en dat sinds het begin van deze verschrikkelijke oorlog. En het is pas nu dat ik het adres gekregen heb van Leon. Zoals je misschien wel weet, Sylver, ben ik als vrijwilliger bij de Canadezen gegaan om ons dierbaar vaderland te komen verdedigen. Ik ben nu 9 maand bij het leger en het

bevalt me wel. Drie maand terug zijn we in Engeland aangekomen. Ik zie hier veel belgische soldaten die in verlof komen. Er zijn ook heel wat belgische vluchtelingen die hier in de omgeving verblijven, maar tot nu toe heb ik nog geen enkele oude gekende uit België tegengekomen. Er zit hier ook nog een andere Belg, bij mij, uit Wevelgem. Hij is al aan het front geweest en is aan de benen gekwetst geraakt. Waarschijnlijk zal hij binnen enkele weken terug mogen naar Canada. Ik zal hier vermoedelijk nog voor 3 à 4 maanden zitten want we moeten onze opleiding hier overdoen, deze keer als Engelse cavalerie. Wat we in Canada geleerd hebben stelt hier niet veel voor. Ik zit hier op 3 km van Folkestone / zeehaven waar alle Belgische en Franse soldaten ontschepen als ze naar Engeland komen. Als je graag naar hier zou willen komen om me te zien, beminde broer, dan is het gemakkelijk om enkele dagen verlof te krijgen als je verwanten hebt in Engeland, die jou kunnen als gast ontvangen. Schrijf me dan, beste broer, en doe het ook voor Leon. Dat zou dan enkele dagen zijn dat jij zou kunnen genieten van een welverdiende vrijheid, na al die maanden van inspanningen en lijden dat je moest ondergaan omwille van die vervloekte Duitsers. Jullie zijn al in de wijde wereld bekend als helden en dapperen. Alle landen bewonderen jullie. Ik ontvang nu en dan nieuws van Hilaire Laga en Oscar Verschaete dewelke beiden nog gezond en wel zijn. Maar het is onmogelijk om ook maar één woord van onze lieve ouders, zuster en jongste broer te ontvangen.

Ik heb alle mogelijke middelen aangehaald om nieuws te krijgen

1. NO.	2. RACE OR BLOOD	3. SERVICE	4. CHRISTIAN NAME
114814	Trooper	DELLAENE	Philip
5. DATE OF BIRTH	6. DATE OF ENLISTMENT	7. U. S. FILE NO.	8. GRADE
Canadian Light Horse	11-11-17	649-D-1239	Roman Catholic
9. CHARACTER OF SERVICE		10. NAME, RESIDENCE AND GRADE OF NEXT OF KIN	
"Killed in Action" Was employed on the traffic control with other officers and men of his Regiment, and while resting in a dugout on a heavily shelled road, a shell landed at the mouth of the dugout instantly killing him.			
11. LOCATION OF GRAVE OR SITE OF GRAVE			
VICINITY OF PARISH/DIALE, ...			
12. COUNTRY		13. GRAVE LOCATION	14. REGISTERED NO. OF GRAVE
Tyres Reservoir North Cemetery,		Belgium,	
15. PHOTOGRAPH OF GRAVE		16. REGISTERED NO.	17. PHOTOGRAPH OF GRAVE AND COUNTRY OFFICER NO.
18. OTHER PARTICULARS OR REMARKS AS TO GRAVE			

maar ik ben er tot op heden niet in geslaagd. Leon heeft me geschreven dat jij niet ver van bij hem zit. Toon hem mijn brief en leg hem uit wat hij moet doen als hij naar hier wil komen. Beste broer, als er iets is dat ik voor je kan doen, schrijf me. Ik zou me heel erg verheugen als ik je kan helpen.

De regering van Canada heeft ons 5,50 fr per (dag) betaald tot de 1ste januari 1916, maar vanaf de 1ste januari krijgen wij maar de helft / 2,6 fr De rest wordt achtergehouden tot na de oorlog, of om aan onze familie te geven als we sneuvelen.

Veel courage beste broer, nog enkele dagen en ik kom aan je zijde strijden. Vergeet niet om mij je laatste nieuws te sturen. Ik hoop dat we ooit op een dag het geluk mogen hebben om gezond en wel terug thuis te mogen komen. Sylver, aanvaard de beste wensen en groeten van uw toegewijde broer

Firmin

Firmin blijft als reservist in Engeland, in het Shorncliff Military Camp. In de zomer van 1916 krijgt Firmin een stamp van zijn paard en breekt daarbij zijn linkervoet. Hij wordt opgenomen in een Londens ziekenhuis waar hij 3 maand verblijft. In het ziekenhuis leert hij een Engelse verpleegster kennen waarmee hij drie maanden later trouwt. Maud Rose Taylor, uit Thorpe (ten zuidoosten van Londen), een dochter van een tuinier is de gelukkige bruid. Het huwelijk wordt voltrokken in het kerkje van de gemeente Thorpe.

In november 1916 verblijft Firmin bijna een jaar in Engeland en logeert, nadat hij uit het ziekenhuis ontslagen is, weer in Shorncliffe Camp. Hij is ondertussen tewerkgesteld bij de 'Etat Major' (de generale staf) in Folkestone. Hij blijft naar zijn 2 broers schrijven, maar krijgt geen antwoord. Sinds die ene brief die Firmin in maart ontvangen heeft, heeft hij niets meer van zijn broers gehoord.

In november 1916 schrijft Firmin nogmaals naar zijn broer Sylvère:

Beste beminde broer,
Ik verwonderd me dat ik geen nieuws meer van u ontvang. Ik heb je 9 brieven gestuurd, helaas zonder antwoord. Ben je soms van adres veranderd? Met Leon van 't zelfde, hij antwoordt ook niet meer. Ik hoop dat jij je nog in een goed gezondheid bevindt. Ik hou me hier, zoals je zonder twijfel wel weet, momenteel zeer goed. Ik heb 3 maanden in Londen in een hospitaal gelegen. Mijn linker voet was door mijn paard gebroken. In het ziekenhuis heb ik een jonge Engelse leren kennen met wie ik drie weken geleden getrouwd ben. Ze is een verpleegster van 22 jaar en spreekt een klein beetje Frans. Ze heeft een goede job en komt van een goede familie. Ze stuurt u de beste vriendschappelijke groeten en wenst u veel geluk in de toekomst. En ze zal je graag haar adres sturen. Ik denk niet dat ik deze winter naar het front zal komen daar ik tewerk gesteld ben bij de generale staf in Folkestone. Ik heb hier niets te doen en ben goed gelogeerd. Tot ziens, beste broer, en laten we hopen dat deze oorlog spoedig eindigt. In de hoop u spoedig te

zien schud ik je de hand van in de verte. Uw toegewijde broer

Firmin.

Eind 1916, begin 1917 wordt Firmin bij de Royal Canadian Dragoons gevoegd. In die periode heeft hij contact met E.H. Paul Mullie (° 1881 Kortrijk- 1948 Rumbekke). E.H Mullie is een oude bekende van Firmin: hij was leraar-aalmoezener in het Sint-Amandscollege en verblijft nu aan het Belgische front. E.H. Paul Mullie onderhoudt contact met zijn (oud-)leerlingen en stuurt hen een soldatenblaadje. In de adressenlijst van E.H. Mullie vinden we volgend adres:

Firmin Delplancke 114814, R C D7 C. sqadr. Somerset-Barracks Folkestone⁸.

Firmin en Maud Rose kunnen echter niet lang samen zijn. Drie maanden na het huwelijk, in februari 1917, wordt Firmin naar het front gestuurd. Firmin is dan overgeplaatst naar het Canadian Light Horse (CLH) regiment. Het Canadian Light Horse regiment wordt frequent verplaatst tussen het front in de Ieper-omgeving en het front aan de Somme in Frankrijk, maar wordt nooit ingezet tijdens grote aanvallen. Het regiment bevindt zich steeds in de achterhoede. De dagboeken van het regiment melden zo goed als dagelijks oefeningen, parades, stallen onderhouden, schietoefeningen met revolver, inspecties, paarden verzorgen... De hoofdreden hiervoor is dat er in 1916-17 geen cavalerie meer ingezet kon worden op de slagvelden. De legers zaten vast in hun loopgraven en chargeren te paard was onmogelijk.

Maar dat betekent niet dat het regiment van Firmin een rustig leven leidt: naast het continu trainen en oefenen moet het regiment heel vaak 'working parties' (werkgroepen) uitzenden: dit zijn kleinere groepen die ingezet worden om allerlei taken uit te voeren, vaak als ondersteuning voor andere regimenten. Die taken variëren van het verkeer regelen tot loopgraven delven of onderhouden en water dragen tot bij de soldaten in de voorste frontlijn.

In oktober en begin november 1917 bevindt Firmin's regiment, de Canadian Light Horse, zich in de velden tussen Poperinge en Watou. Niet ver daar vandaan, ten oosten van Ieper wordt al 3 maanden hevig strijd geleverd: de Canadezen proberen er in de Vlaamse modder Passendale-dorp te veroveren.⁹ Het Canadian

—

⁶. Sylvère (en vermoedelijk ook Léon) had Firmin's adres in Canada op de enveloppe geplaatst. Firmin was, op het moment dat hij de brieven in Engeland ontvangt, al meer dan 3 maanden weg uit Canada.

⁷. RCD : Royal Canadian Dragoon (een cavalerie-eenheid van het Canadese leger). Op Firmin's bidprentje staat te lezen dat Firmin 'Aspirant-Officier bij de Dragonders der Belgische afdeling bij het Canadeesche leger' was. Misschien heeft de familie die informatie na de oorlog van de aalmoezener gekregen.

⁸. De Somerset Barracks zijn een rij bakstenen gebouwen in Shorncliff Camp.

⁹. De derde slag om Ieper, beter gekend als de slag van Passendale, begon in juli 1917 en eindigde op 15 november 1917. De slag duurde zo'n 100 dagen en stelde een half miljoen geallieerde soldaten buiten strijd (dood, vermist, gewond). De terreinwinst was klein: slechts 8 km.

Light Horse regiment neemt niet in zijn geheel deel aan die gevechten maar zorgt ook hier weer voor ondersteuning met 'working parties', zo vernemen we uit het regimentsdagboek.

Op 11 november 1917 wordt Firmin en een aantal mannen van zijn regiment uitgestuurd om het verkeer te regelen in de omgeving van Passendale. Op een bepaald moment wordt de weg zwaar beschoten door de Duitse artillerie en gaan Firmin en zijn makkers schuilen. Een granaat slaat in vlak aan de ingang van die schuilplaats en ontploft. Firmin wordt daarbij op slag gedood.

Firmin sterft op 11 november 1917, tijdens de laatste dagen van de slag van Passendale, op amper 15 km van zijn geboorteplaats en van zijn ouders wie hij drie jaar eerder vaarwel had gezegd. Hij heeft nooit de kans gekregen om ze nog terug te zien.

Het dode lichaam van Firmin wordt naar Ieper gebracht waar hij begraven wordt op het 'Prison Military Cemetery Ypres' (nu Ypres Reservoir Cemetery geheten), een Britse militaire begraafplaats vlakbij de Ieperse gevangenis¹⁰.

Firmin wordt op verschillende plaatsen herdacht: als gesneuveld Gullegemnaar op het Gullegemse monument voor gesneuvelden in de Koningin Fabiolastraat, als gesneuveld oud-leerling op een marmeren plaat in de kapel van het Sint-Amandscollege in Kortrijk. Hij wordt in Canada, als gesneuveld Canadees soldaat, herdacht in één van de zeven 'Books of Remembrance' (Boeken van Herdenking). De 7 boeken worden bewaard in de *Memorial Chamber* in de *Peace Tower* op Parliament Hill (Ottawa, Canada). De boeken vormen een aandenken aan meer dan 118.000 Canadezen die hun leven lieten terwijl ze in militaire dienst waren. Het eerste boek, meteen ook het dikste, is het 'First World War Book of Remembrance'. Dat boek bevat de namen van de 66.000 Canadese soldaten die tijdens WO I sneuvelden. Ook in het Franse Vimy wordt Firmin herdacht: het Canadian National Vimy Memorial werd er opgericht ter nagedachtenis van alle Canadese soldaten die stierven in WO I.

Epiloog

Sylvère en Léon overleven de oorlog en keren naar Gullegem terug. Léon werd door een granaatinslag zwaar gekwetst aan de dij. Léon zou oorlogsinvalid worden. Sylvère overleefde de oorlog maar bleef zwaar getekend. De angsten die hij aan het IJzerfront had moeten doorstaan bleven hem zijn leven lang achtervolgen.

Maud Rose Delplancke (geboren Maud Rose Taylor) bleef in Engeland wonen. Vast staat dat Maud Rose brieven geschreven heeft naar de ouders van Firmin. De brieven waren in het Engels opgesteld, maar daar niemand in de familie de taal machtig was, werden de brieven naar de pastoor gebracht die ze liet vertalen. Het vertalen liet lang op zich wachten, de communicatie met Maud Rose verliep traag en stopte uiteindelijk. In 1924

hertrouwt Maud Rose Delplancke met de Engelse Albert Warner. Samen hebben ze twee kinderen: Reginald (° 1926) en Vera (° 1934). Reginald sterft op vijfjarige leeftijd. Van Vera Warner hebben we op vandaag nog geen spoor teruggevonden. Vera zou best nog in leven kunnen zijn. Verder hebben we (verre) familie van Maud Rose gecontacteerd in Engeland en de USA, maar niemand wist van een huwelijk met een Belgisch soldaat, niemand heeft een foto van Maud Rose.

St.-Boniface

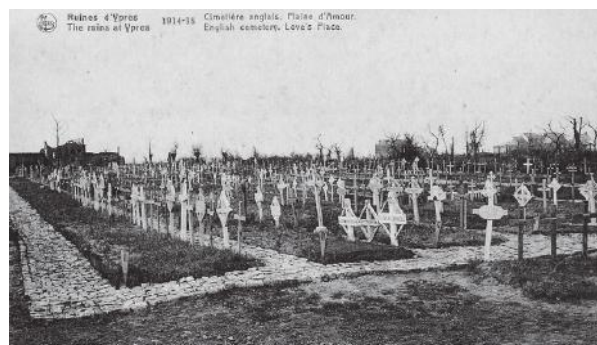
In 1938 wordt in St.-Boniface een monument opgericht ter nagedachtenis van alle Canadese Belgen die sneuvelden tijdens WO I. De Belgian Club koopt hiervoor een lapje grond vlakbij hun clubhuis. Het pleintje krijgt de naam "King Albert Place". Het beeld staat er nog steeds. Het is het enige monument in Canada dat een gesneuveld soldaat afbeeldt met zijn gezicht in de Vlaamse modder. Er staan geen namen op het monument.

Bart Seynaeve

Werkten mee: Mia Seynaeve, Carl Vanackere, Dirk Musschoot (journalist en schrijver en auteur van o.a. het boek "Wij gaan naar Amerika" en "Vlamingen op de Titanic") en Mr Beelen (oud-leraar geschiedenis St.- Amandscollege), de familie Delplancke

Bronnen:

- Archieven gemeente Wevelgem
- "Wij gaan naar Amerika" (Dirk Musschoot) uitgeverij Lannoo Tielt.
- "Van Franschmans en Walemannen" (Dirk Musschoot) uitgeverij Lannoo Tielt.
- "Belgische emigranten" (Ann Morelli) uitgeverij EPO
- Internet: www.ancestry.com / <http://www.forces.gc.ca/en/> (library and archives Canada) / www.belgianclub.ca/history.html / www.bel-memorial.org/Wikipedia/http://freepages.history.rootsweb.ancestry.com/~manbelghx/manbelghx/Manitoba/Pages/Belgs_St.Boniface.htm / www.lamers-media.be/canadadrive/nl/verslagen.php?id=76 / www.caans-acan.ca/News/Uit_Nieuwsbrief54 / <http://data4.collectionscanada.ca> <http://www.warofthepoppies.be>

10. De naam 'Prison cemetery' had in Engeland een slechte weerklank bij de nabestaanden van de slachtoffers en de CWGC veranderde de naam in 'Ypres Reservoir North Cemetery'. 'North' omdat er toen 3 begraafplaatsen waren vlakbij de gevangenis en het reservoir (een watertoren). Later worden die 3 begraafplaatsen tot één begraafplaats herleid (het originele 'North Cemetery' blijft bestaan). De nieuwe naam wordt 'Ypres Reservoir British cemetery'.

Opening Tijdelijke Tentoonstelling 1914 IEPER/IJZER

Toespraak door Eerste Schepen en voorzitter IFFM Jef Verschoore.
2 oktober 2014

Bijna honderd jaar geleden noteerde Camiel Delaere, pastoor van de Sint-Pieterskerk in zijn dagboek:

“Zondag 22 november was het de beschieting van de Hallen, dat belangrijke monument van de kunstgeschiedenis, de luister van Ieper. De granaten raakten haar met verbazingwekkende precisie vanop een afstand van 13 tot 15 kilometer. Vanaf het midden van de straat keek ik toe, als onmachtige getuige van dat nutteloze vandalisme. Eerst werd een gat geslagen aan weerszijden van de toren, dan viel het uurwerk en donderde de beiaard naar beneden. Tegen 11u30 vatte de toren vlam en al gauw was het monument niets meer dan een reusachtige vuurzee. In de namiddag, na mijn officies, zegt men mij dat de kathedraal in brand staat. Geconfronteerd met tegenstrijdige berichten ga ik kijken; het werd al donker. Het dak stond in brand en gensters vielen door gaten in het gewelf. Met behulp van een rijkswachter, een verpleegster en een Engelse soldaat konden we nog de antependiums redden met hun onbetaalbaar borduurwerk, evenals andere kostbaarheden. Het vuur bleef de hele nacht en de volgende dag doorgaan. De Hallen met het stadhuis, de kathedraal met het grootste deel van het Sint-Maartensklooster, het Parnassushof met het stadstheater, het Vleeshuis met het stadsmuseum en een groot deel mooie huizen vielen ten prooi aan de vlammen. ... De volgende ochtend restten er alleen maar zwartgeblakerde muren.”

Voor onze stadsgenoten van 100 jaar geleden moet het

onherroepelijk verlies van Hallen en kathedraal ongelooflijk veel pijn aan het hart gedaan hebben. Twee van deze Ieperlingen waren de broers Robert en Maurice Antony, fotografen met reputatie die al eens durfden te experimenteren. Ook zij waren er bij op 22 november 1914 en aan hen zijn de iconische beelden te danken van de brand van Hallen en kathedraal. Eigenlijk hebben de Antony's het Ieper van voor 1914, de vernietiging van de belegerde stad én de wederopbouw van de jaren 1920 in duizenden magnifieke beelden vastgelegd. Het beheer van deze voor Ieper uiterst belangrijke fotocollectie werd in 2013 aan het In Flanders Fields Museum overgedragen, iets waar we de zusters Gaby en Elise Antony, dochters van Maurice Antony, erkentelijk voor blijven. De Vlaamse regering plaatste de Antony-collectie trouwens enkele maanden geleden op de topstukkenlijst voor Eerste Wereldoorlog-erfgoed en daarmee onderstreepte ook zij het historisch belang van deze foto's.

Nu pakt het In Flanders Fields Museum voor een eerste keer uit met een beklijvende selectie Antony-foto's. Zij tonen ons het Ieper van net voor de oorlog maar vooral de systematische vernietiging van onze mooie stad en van het stedelijk weefsel in het eerste oorlogsjaar. Deze presentatie wordt voorafgegaan door een historisch luik dat de context schetst van de Ijzerslag en de Eerste Slag bij Ieper die we op 28 oktober met grootse

plechtigheden zullen herdenken. Beide veldslagen zijn iconen geworden. De onderwaterzetting van de IJzer heeft er immers voor gezorgd dat België als soevereine natie kon blijven bestaan en Koning Albert I verkreeg er het prestige dat tot op vandaag rondom zijn figuur hangt. En bij Ieper werd in oktober en november 1914 het laatste gat in de lijn gedicht. Voortaan zat het front potdicht. Omdat bij Ieper het kleine Britse beroepsleger gedecimeerd werd, zou de stad in het vervolg door de Britten als Heilige Grond beschouwd worden, grond die omwille van de offers die er geleden werden nooit zou mogen opgegeven worden. De gevolgen daarvan zijn bekend.

De tentoonstelling die we vanavond openen is de eerste in een reeks die de grote veldslagen bij Ieper in de kijker plaatst, telkens gekoppeld aan een meer culturele invalshoek. We zijn dus vertrokken voor bijna vijf jaar.

Een tentoonstelling is bij uitstek groepswerk dat een lange voorbereiding vraagt. Slechts in de laatste dagen vielen alle puzzelstukjes in elkaar en het resultaat mag gezien zijn. Ik dien namens het In Flanders Fields Museum heel wat mensen te bedanken: de ontwerpers van Pièce Montée en de uitvoerders van de firma's Bruns en Twin Design, de verschillende bruikleengevers waaronder zowel collega-musea als privé-

verzamelaars, de technische en grafische diensten van de stad Ieper, het stadsarchief en de immer toegewijde medewerkers van de stedelijke musea.

MENTIONED IN DESPATCHES

In deze rubriek nemen we berichten op die niet verschenen zijn op www.wol.be in de rubriek "Persberichten". De site publiceert o.a. artikels uit de Westhoek-edities van "Het Nieuwsblad".

12 november 2014 – Londen (VK): De Britse supermarktketen Sainsbury's pakt uit met een bijna vier minuten durende tv-spot. Het verhaaltje is gebaseerd op de kerstbestanden. Er is een chocoladereep te zien (stiekem uitgereikt aan een Duitse soldaat), uiteraard te koop bij Sainsbury's voor £ 1. De opbrengst gaat naar 'The Royal British Legion'. Alhoewel de spot veel oog heeft voor historische correctheid, dienden honderden kijkers een klacht in bij de "Advertising Standards Authority". De klachten werden ondertussen verworpen. De spot kan u hier bekijken: <https://www.youtube.com/watch?v=NWF2JBb1bvM>.

7 november 2014 – Rotterdam (NL): Bij het Stadsarchief Rotterdam zijn eerder dit jaar foto's en persoonsgegevens opgedoken van bijna 1500 Engelse militairen van de First Royal Naval Brigade. Het materiaal is gedigitaliseerd en doorzoekbaar gemaakt via www.navalbrigade.nl. De politie gebruikte het materiaal om uit de interneringskampen ontsnapte militairen op te sporen.

20 oktober 2014 – Portsmouth (VK): Het enige overgebleven Britse schip uit de Gallipoli-campagne, HMS M.33, zal volgend jaar worden opengesteld voor het publiek. Het weegt 568 ton en kon vrij dicht bij de kust varen. Het beschikt over twee 16 cm-kanonnen. Het comfort op het schip was bedroevend.

14 oktober 2014 – B el ebre (Indre, FR): De slaapkamer van de Franse officier Hubert Rochereau is sinds zijn deelname aan WO1 onaangeroerd. Hij was er in dezelfde kamer geboren op 10 oktober 1896 en overleed op 26 april 1918 te Loker bij schermutselingen om het dorp te heroveren. Toen zijn ouders in 1935 het huis verlieten, dienden de volgende eigenaars de kamer in dezelfde toestand te behouden.

TERUGBLIK – kort

17 oktober 2014: deelname aan 'Lichtfront'

FRONTZICHT Een overzicht van de belangrijkste tentoonstellingen

Tot 24 februari 2015: 14 – Menschen – Krieg

Milit rhistorisches Museum der Bundeswehr, Dresden (D) – www.mhmbw.de/sonderausstellungen/14-menschen-krieg

Tot 31 maart 2015: Met de rug tegen de muur: tekstaffiches uit Wereldoorlog I

Hoofdbibliotheek Zuid, Graaf van Vlaanderenplein 40, Gent

Tot 26 april 2015:Expo: 14-18, dit is onze geschiedenis

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel – <http://www.expo14-18.be/nl>

Er zijn uiteraard nog meer tentoonstellingen in binnen- en buitenland.

Centrale verzamelpunten met informatie zijn o.a. Herdenking Eerste Wereldoorlog in België (www.be14-18.be/nl of www.2014-18.be/agenda/search), First World War Centenary (www.1914.org), Volksbund Deutsche Kriegsgr berf rsorge (www.100-jahre-erster-weltkrieg.eu), Mission Centenaire 14-18 (www.centenaire.org/fr), Stichting 100 jaar Nederland en de Eerste Wereldoorlog (www.100jaarnederlandenwo1.nl).

R E M E M B R A N C E S

FRANK WILLIAM WILTSHIRE

La Plus Douve Farm Cemetery — 10 november 2014

We bevinden ons op de begraafplaats La Plus Douve Cemetery, één van de 428 militaire begraafplaatsen in West-Europa. Ze kreeg de naam van de eeuwenoude hoeve die hier in het dal van de Douve staat. De Douve is een beek die ontspringt in Westouter en 20 km verder haar water in de Leie laat lopen. We zijn hier in Ploegsteert, Waals grondgebied. Aan de andere kant van de hoeve is er nog een begraafplaats: La Plus Douve Annex.

Deze hoeve was meestal in handen van de geallieerden die er hun bataljonshoofdkwartier inrichtten. Er was ook een medische hulppost. Omdat men in de duisternis van de nacht tot hier voorraden kon aanvoeren, noemden de Britten de hoeve Ration Farm. De modderige weg naar de hoeve kreeg de naam Plum Duff Street, de bedrieglijke Pruimenstraat. Aan de overkant van de Douve was er nog een oude hoeve, La Petite Douve. Deze was in handen van de Duitsers die ze de naam Heimathof gaven. Vandaag de dag duiden we de hoeve aan als Basse Cour.

Wanneer we teruggaan naar de Grooten Oorlog was het landschap helemaal anders. Tussen waar we nu staan en de resten van de hoeve was een spoorlijn en tal van loopgrachten. Waar de loods nu staan, liep de frontlijn met het niemandsland. De 500 km lange frontlijn boog hier sterk af naar het westen, terwijl een eind hoger de frontlijn rond leper naar het oosten afboog: de Wijtschateboog en The Ypres Salient.

We weten dat de opperbevelhebber Haig – in tegenstelling met wat afgesproken was in Parijs tussen de Britten en Fransen – een grootscheepse aanval (nog één) wilde inzetten in Vlaanderen. Vanuit The Ypres Salient zou richting Passendale een doorbraak geforceerd worden naar Brugge en Zeebrugge, waar de Duitse onderzeebases gevestigd waren. Deze U-boten brachten met hun torpedo's de bevoorrading van de troepen ernstig in gevaar. Maar vooraleer een doorbraak bij leper te beginnen, moest eerst de Wijtschateboog ingenomen worden.

De Duitsers zaten sedert november 1914 stevig in het 80 meter hoge Mesen. Een aanval bovengronds had geen schijn van kans.

Daarom zou men ondergronds de frontlijn opblazen.

Over een afstand van 15 km, van Hill 60 tot Ploegsteert, werden 22 tunnels gegraven diep onder de grond in de blauwe klei, 20 tot 40 meter diep met een totale gezamenlijke lengte van 7 km. Er werd ongeveer 600 ton springstof – ammonal – geplaatst.

Dit titanenwerk was klaar in de zomer van 1916, maar de Slag aan de Somme zorgde voor een uitstel van meer dan een jaar.

Ondertussen moesten de gangen verzorgd worden en de Duitsers waren druk bezig met “camoufflets” die ladingen springstof onschadelijk te maken. Zo kon een tunnel, gegraven tot onder La Petite Douve door de vijand uitgeschakeld worden. De Britten hadden op een diepte van 24 meter een gang van ongeveer 250 meter gegraven en daar 45.000 kg ammonal geplaatst. Door een beperkte ontploffing in de omgeving van die gang konden de Duitsers die doen instorten waardoor de lading onbereikbaar werd. Deze lading zit er nog altijd.

De grote vrees van Haig was dat de Duitsers zich strategisch zouden terugtrekken en een lijn buiten het ontploffingsgevaar zouden innemen zoals dat al voorgevallen was. Maar de vijand onderschatte de dreiging van de tunnels en bleef.

In de aanloop van de Tweede Slag van Mesen, die zou starten op 7 juni 1917, was het hieronrustig. Naast de Britten, kwamen hier ook Canadezen, Australiërs en Nieuw-Zeelanders. Men probeerde de Duitsers uit te putten door nachtelijke raids.

In november 1915 vielen Canadese elitesoldaten de loopgraven nabij de hoeve Petite Douve aan. Ze doodden er minstens 50 Duitsers, vernielden bunkers en namen 17 gevangenen, terwijl zij slechts één dode en één gewonde hadden. Voor het eerst droegen de Canadezen witte wollen overtreksels boven hun uniformen als ideale camouflage in het sneeuwlandschap. Niet alle aanvallen waren even succesvol en de doden liggen hier op beide begraafplaatsen. Ook de vele verongelukte sappers en de niet te redden gewonden in de medische hulppost kregen hier een laatste rustplaats.

Eén van die sappers was Frank William Wiltshire. Hij stierf op 10 juni 1917 midden de Slag om Messines Ridge.

De nicht van Frank, Patricia Young, wilde bloemen leggen op zijn graf, maar door quarantaine mocht men de hoeve niet op. Ze vertelde in de dienst toerisme in Ieper haar verhaal aan Roos. Ik was toen schepen en kon bekomen dat wij die bloemen mochten leggen. Op elke 11 november, na de plechtigheden in Vlamertinge, kwamen we naar hier om bloemen bij Franks graf te leggen. We brachten vrienden-klaroeners van Ieper mee of doedelzakblazers van de Liverpool Scottish. Roos belde Patricia dan op en zo kon ze mee luisteren in Engeland. Begin 2012 overleed mevrouw Young en ze gaf een groot bedrag als dank aan de stad. Dit geld brachten we in het Koen Kochfonds.

Voor Frank William Wiltshire, voor de 287 Britse soldaten, voor de 98 Australiërs, voor de 88 Canadezen, voor de 65 Nieuw-Zeelanders, voor de 10 Duitsers op deze twee begraafplaatsen willen we op deze 10 november 2014 het even stil maken en deze al te vroeg gebroken levens, gedood zo ver van huis, gedenken.

Frans Lignel

OPNIEUW NAAR BELLA ITALIA

De onvergetelijke slagveldreis 2014 — 4 tot 10 september 2014

Voor de tweede keer in drie jaar leidde de VIFF-slagveldreis ons naar Bella Italia. Ik denk dat niemand daar erg in had. Niet alleen is de kans op mooi weer er iets groter dan bij ons, daarbij blijft de geschiedenis van dat land ons fascineren. Waar we twee jaar geleden vooral rond Piave en de Monte Grappa reisden, waren ditmaal het Asiago Plateau, Monte Cengio en de slagvelden van Trentino aan de beurt.

Oude bekenden

Er hangt altijd iets speciaals rond de slagveldreizen. Het is een weerzien van oude bekenden, gelijkgestemden, die allemaal door dezelfde microbe bezielde zijn. Meereizen met de VIFF is inderdaad een microbe, waar de “nieuwkomers” heel vlug door besmet worden. De klas gaat op schoolreis, zo lijkt het soms. Met “meester” Gilbert als de betrouwbare gids, “meester” Piet als de levende encyclopedie en “meester” Frans als de leraar poëzie. Voor de niet-begrijpende buitenstaander: elke ochtend, vooraleer we ons in het krijgsgewoel van de dag werpen, wordt een vleugje poëzie opgediend op de bus, soms ernstig, soms ontroerend, soms jolig, naargelang de aard van gedicht en vertolker, maar altijd de moeite van het aanhoren waard. De Vrienden van de Poëzie, het is de peper en het zout van een slagveldreis.

Alles voor de eenmaking

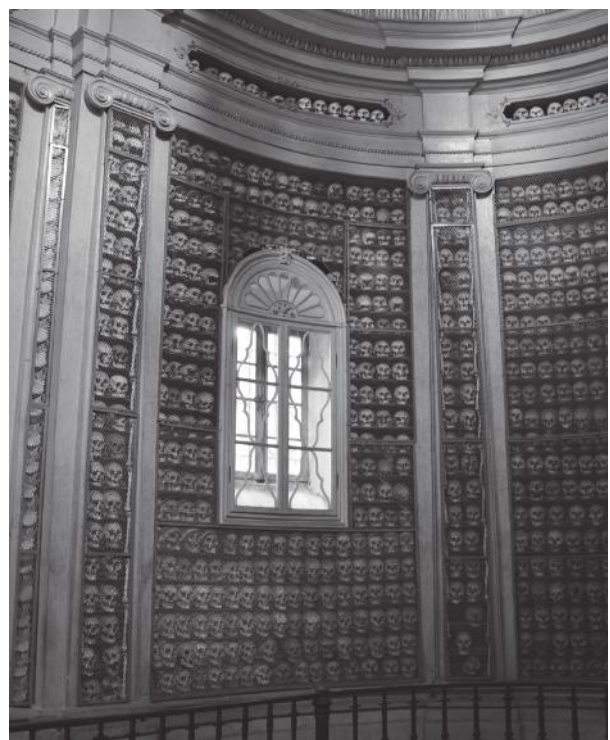
Maar het voornaamste is uiteraard de geschiedenis, en die is in Italië uitermate boeiend. Vanaf de 19de eeuw tot diep in de 20ste eeuw heeft Italië naar eenheid en een plaats onder de groten in Europa gestreefd: de Risorgimento, de heropstanding, de eenmaking, het samenbrengen van alle stadsstaatjes, graafschappen en koninkrijkjes in één grote staat. Daarvoor moesten vooral de degens worden gekruist met de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie. Eén van de bloedigste slagen werd uitgevochten in Solferino, een plaatsje dichtbij het schilderachtige Gardameer. Maar de geschiedenis van Solferino heeft niks schilderachtigs. Dat konden we zelf gaan bekijken. Het hoeft niet altijd WO I te zijn. De Slag van Solferino situeert zich in 1859. Met de hulp van Napoleon III overwon “koning-ridder” Victor Emmanuel II met het Sardijnse leger de Oostenrijkers,

die het knullige opperbevel van Franz Josef I bekochten met een smadelijke en vooral erg bloedige nederlaag. Op het slagveld bleven meer dan 38.000 man achter, gestorven of stervende. Bijzonder schrijnend was deze slag voor de Savoyards, die vochten voor Italië en uiteindelijk – door een geheim akkoord tussen Sardinië en Frankrijk – bij Frankrijk belandden. En toch blijft Solferino om een andere reden in het collectief geheugen geprent.

Ontstaan van het Rode Kruis

De Zwitserse zakenman Henry Dunant arriveerde op de avond van 24 juni 1859, dag van de slag, in Solferino om er de Franse keizer te ontmoeten. Geschokt en volledig van de kaart zag hij met eigen ogen de ravage op het slagveld aan en merkte dat de hulpverlening inadequaat was. Onder het motto “tutti fratelli” riep hij de omliggende bevolking op om hulp te bieden aan vriend en vijand. Hier werden de eerste kiemen gelegd van wat later het Rode Kruis zou worden, een internationale organisatie, die hulp biedt aan slachtoffers zonder onderscheid des persoons. Een bezoek aan Solferino maakt om verschillende redenen stil. In het Ossuarium en de Torre de San Martino is de dood wel heel dichtbij. Strak geordend, in bijna militaire slagorde zijn de beenderen van ontelbare doden geschikt, de schedels bij de schedels, de beenderen volgens aard, soort en grootte gesorteerd. De huidloze hoofden staren je vragend aan van achter het traliewerk. Waarom? Waar is al dat geweld

goed voor? En om de hallucinatie nog meer kracht bij te zetten, zijn een paar skeletten opnieuw “samengesteld”, net zoals in de anatomielessen vroeger, maar nu écht. Griezellig.

Maar in de Torre de San Martino overheerst het Italiaans patriottisme en het triomfalisme. Bij het bestijgen van de toren wordt de bezoeker geconfronteerd met immense schilderijen, die ons confronteren met de grote veldslagen, waaruit de geur van triomf en zelfverheerlijking opstijgt. Cavour, Garibaldi en Victor Emmanuel zijn prominent aanwezig in de beelden en schilderijen, maar boven op de toren spreidt zich voor ons het slagveld open en gaan de gedachten naar die ontelbaren, die hier in onmenselijke omstandigheden hebben geleden. Zij hebben geen standbeeld, maar ze beten wél in het zand voor de territoriale ambities van de leiders. Dit was jammer genoeg later niet minder het geval.

De tunnels

Voor alle duidelijkheid: het bezoek aan Solferino greep plaats op de voorlaatste dag van de reis. Dit is dus geen chronologisch verslag. Eerder hadden wij Trento en Rovereto bezocht. “Le Gallerie” in Trento, de galerijen, zijn twee naast elkaar gelegen tunnels in de rotsen, die vandaag niet meer voor het verkeer worden gebruikt. Tunnels, die plots geen functie meer hebben omdat er een nieuwe weg werd aangelegd, wat doe je daarmee? In plaats van deze 300 meter lange tunnels “werkeloos” achter te laten, hebben creatieve zielen die omgebouwd tot een bijzonder stemmig en indrukwekkende tentoonstellingsruimte

(“de zwarte tunnel”) en een polyvalente congres- en evenementenhal (“de witte tunnel”). En we hadden geluk, want niet alleen het complex imponeerde, de tijdelijke tentoonstelling over “oorlog en film” kon iedereen begeisteren. La Grande Guerra sul Grande Schermo. Oude filmfragmenten toonden hoe propaganda en beeld als strategische wapens werden gebruikt in de oorlog. Een paar uren vertoefden we in de koele tunnels, en het was geen minuut te veel. Een absolute aanrader. In het centrum van het aantrekkelijke en charmante Trento vinden we boven een poort volgende tekst: “Il Popolo Italiano ha creato col suo sangue l’ Impero, la feconderà col suo lavoro e lo defenderà contro chiunque con le sue armi”. Het merkwaardige hieraan is dat de naam van de auteur is weggebeiteld: Mussolini. En ook het fascistisch symbool (de roedenbundel of “fasces”) heeft de beitel over zich gekregen. Zo wordt de ranzige kant van Italië’s geschiedenis weggeslepen, maar blijft ze toch, weze het besmuikt, in het straatbeeld hangen.

De tragische Cesare Battisti

Op de markt merken wij aan een gevel een gedenkplaat: “Hier werd Cesare Battisti geboren”. Battisti is één van de grote Italiaanse helden. Toen Trentino nog deel uitmaakte van Oostenrijk-Hongarije en Battisti – een journalist, die in 1911 verkozen werd in het Tiroolse parlement en de Oostenrijkse keizerlijke raad, dus nog Oostenrijks staatsburger was – koos hij resoluut voor de zijde van Italië en ijverde aan het begin van de Eerste Wereldoorlog voor toetreding tot de Triple Entente.

Voor deze politiek, waarbij een grote minderheid in een land zich identificeert met een buurland, heeft men een woord gevonden: irredentisme. De term is afgeleid van de woorden "Italia irredenta" of "het nog niet teruggewonnen Italië". Battisti was een irredentist van de zuiverste soort. Hij werd in 1916 gevangen genomen voor hoogverraad en in het immense Castello del Buonconsiglio – we hebben er een hele namiddag in rondgelopen – voor de krijgsraad gebracht en veroordeeld tot de dood door wurging. Op de binnenplaats van het Castello werd hij geëxecuteerd. Bijzonder schrijnend is het beeld van een lachende beul en spottende burgers rond het lijk van Battisti. Die beul had trouwens van de executie een zootje gemaakt, zodat Battisti eigenlijk tweemaal moest worden opgeknoopt. Er zijn weinig beelden, die treffender de waanzin van oorlog en conflict weergeven dan dit beeld van lachende mensen rond het lijk van deze man. Later zou Battisti zijn plaats krijgen in de rij van helden van het Italiaanse vaderland...

Maria Dolens

Als we aan Rovereto terugdenken zal vooral de grote Maria Dolens-klok letterlijk blijven nazinderen. Het bezoek aan de Colle di Miravalle was van een ontroerende intensiteit. Deze klok, la Campagna del Caduti of klok voor de gevallen, laat elke avond om 21.30 uur honderd klokslagen horen als een oproep tot vrede en broederschap onder de mensen, en dit reeds sedert 1924. De geschiedenis van deze klok leest als een roman. In 1924 in Trento gebouwd met het brons van de kanonnen uit de Grooten Oorlog, in 1960 gebarsten, gesmolten en opnieuw gegoten, in 1965 op het Sint-Pietersplein te Rome door de paus gezegend en nadien haar definitieve stek gevonden op de Colle di Miravalle, waar de honderd klokslagen elke avond zowat het enige geluid moeten zijn op deze onherbergzame heuvel. In al zijn eenvoud is deze dagelijkse plechtigheid – die ouder is dan de Last Post – van een adembenemende intensiteit. Terwijl wij hier te leper met lede ogen moeten aanzien hoe de dagelijkse Last Postplechtigheid bij té veel mensen als een

Il Sentiero del Silenzio

Kunst is een doeltreffende manier om de tragiek van de oorlog visueel te maken. Dat konden wij ondervinden bij het bezoek aan "Il Sentiero del Silenzio", een kunstenparcours in Campomuletto. Hedendaagse composities brengen een schrijnend beeld van de ellende van die wereldoorlog en van elke oorlog, waar ook in de wereld. Bronzen armen, die smekend uit de grond oprijzen, soldatenbrieven die in het landschap vereeuwigd worden, een vredesduif, die gevangen wordt gezet in een houten kooi, silhouetten, verwond en geschonden, gigantische bloemen als symbool van hoop en geloof dat na de vernieling ook de nieuwe lente en de heropleving komt, een veld vol helmen van Oostenrijkers aan de ene zijde en Italianen aan de andere kant, en daartussen vier doodshoofden als waarschuwing dat confrontatie alleen maar leidt naar de dood, ... Bij ieder kunstwerk paste een verklarende tekst, maar ditmaal spraken de kunstwerken zo sterk dat ze zelf de uitleg gaven.

toeristische attractie wordt beschouwd, heeft de plechtigheid op de Miravalle haar authenticiteit behouden. Daar was het dat de VIFF-Remembrance plaatsgreep, ook al een traditie van elke slagveldreis. Een bij wijlen ontroerde voorzitter Gilbert gaf eerst enige duiding bij plaats en gebeuren en legde dan, samen met onze Italiaanse kameraad Silvio, een bloemenkrans neer. Veel meer was het niet, maar het moment en de plaats zorgden voor een onaardse sfeer, die moeilijk onder woorden te brengen was.

Forte Belvedere

In tegenstelling tot de loopgravenoorlog in onze gewesten werd de oorlog in Noord-Italië vooral in de onherbergzame

bergen uitgevochten. Een versterkt fort, dat over de vallei uitkijkt en de vijandelijke activiteiten in het oog houdt, is daarbij een onmisbaar element van oorlogsvoering. Het Fort Geschwent (door de Italianen Forte Belvedere genoemd) werd begin vorige eeuw door de Oostenrijkers gebouwd, niet ver van het dorp Lavarone op 1177 m hoogte, om Trento te kunnen verdedigen tegen Italiaanse aanvallen. Er kwam dus nogal wat klimwerk aan te pas om het fort te bezoeken. Maar het was dan ook de moeite waard, want het fort is nog in een voortreffelijke staat. De koepels, de tunnels, de uitkijkposten, de machiegeweernesten, ... ze zijn er nog alsof de oorlog maar pas voorbij is. Dit fort, het best bewaarde van een verdedigingsgordel van 7 forten, heeft trouwens geen aanval moeten doorstaan: de Italianen probeerden meer oostelijk door te breken. De ijle lucht daar boven in de bergen, was wellicht de oorzaak van een romantisch moment: met een roos in de hand verklaarde Luc G. zijn liefde aan onze Roos. Broer Marc zat erbij en keek ernaar.

Cadorna

Terug naar het ernstige werk. Bij de vorige slagveldreis was het al opgevallen dat Italië niet vies is van enige zelfverheerlijking, die zich vooral uit in pompeuze monumenten en groteske memorialen. Ditmaal konden we, net vóór sluitingstijd een kijkje nemen in het "Sacratio Militare del Leiten", gebouwd in de jaren 1930, de tijd van Mussolini. Het is eraan te zien. Het bouwwerk werd op de Leiten heuveltop, aan de rand van Asiago,

gebouwd en je kunt er écht niet naast kijken. Interessant is wél dat zowel Oostenrijkse als Italiaanse slachtoffers van de oorlog samen worden herinnerd in eindeloze rijen namen onder de onuitgesproken gedachte dat in de dood iedereen gelijk was. Was men nu eens eerder tot deze conclusie gekomen, vooraleer zoveel mensenlevens moesten geofferd worden. En bij het overschouwen van die ontelbare namen komt het verhaal van Luigi Cadorna weer tot leven, de wrede opperbevelhebber,

die behept was met een ontzettendeminachting voor zijn troepen en een ongehoorde lichtvaardigheid in de bevelvoering. De manier waarop het land en premier Salandra zijn neutraliteit opgaf om de zijde van de Geallieerden te kiezen was al geen voorbeeld van zorgzaamheid geweest. Er werd gewoon gekozen voor de zijde, die het meest territorium beloofde. In het verdrag van Londen van 1915 werd de deal gesloten en een maand later verscheen Italië, hals over kop, onder de leiding van Cadorna in de oorlog. Er was nauwelijks munitie. Steenkool moest vanuit Duitsland worden aangevoerd. Maar de waanzin had toegeslagen. Troepen, die noodgedwongen teruggeslagen werden, riskeerden om door de eigen achterhoede in de rug te worden geschoten. Geen wreedheid werd hun onthouden. Want Cadorna oordeelde dat er manschappen genoeg waren en wapens schaars. Om veertig kilometer op te schuiven richting Triëste werden tweehonderdduizend mensenlevens opgeofferd. Alhoewel neutrale geschiedschrijvers het erover eens zijn dat geen opperbevelhebber wreder en onbekwamer was, staat zijn beeltenis nog altijd kritiekloos in de oorlogsmusea te gloriëren. Dat is iets wat toch moeilijk te begrijpen is.

De sublieme leugen

Een slagveldreis vergt ook nogal wat van de fysieke vermogens van een mens. Als onze voorzitter vooraf suggereert dat we best wandelschoenen meenemen dan weten we dat er een stevige mars op de agenda staat. En dit jaar was het niet anders.

Il Sentiero del Silenzio

We hebben de Monte Cengio verkend, in het zuidwesten van de Asiagoplateau. De berg speelde een strategische rol in de oorlogvoering. In de jaren 1916 en 1917 was hij geregeld in andere handen, nu eens van de Italianen, dan weer van de Oostenrijkers. Doorgangen in de rotsen, schuilplaatsen, loopgraven, nauwe muilezelpaadjes: de oorlog is hier nog wel heel dichtbij. Voor degenen onder ons met hoogtevrees was de zondagochtendtrip geen lachertje, vooral toen onze voorzitter monkelend vertelde dat het best was dat het mistig was: zo zagen we niet hoe gevaarlijk diep de afgrond naast ons was... Het ruwe landschap en de tragische gevechten zijn de beste voedingsbodem voor heldenverhalen. Zoals het verhaal van Alfonso Samoggia. In één van de gevechten op de berg vallen de voorste linies van de Italianen onder hevig vijandelijk vuur en dreigen ze grote verliezen te lijden. Uit eigen beweging biedt Alfonso zich aan om in het hoofdkwartier versterking te gaan vragen. Helaas verneemt hij dat er gewoon geen manschappen beschikbaar zijn om aan de dringende vraag te voldoen. Met deze onheilstijding vat hij de terugtocht naar het slagveld aan. Hij wordt getroffen door een kogel en raakt nog – dodelijk gewond – tot bij zijn overste. Hij roept: “Luitenant, de versterkingen komen eraan. Hou stand tot de dood”. Dan sterft hij. En zijn laatste woorden zijn de geschiedenis ingegaan als “de sublieme leugen”... Samoggia heeft er postuum de hoogste militaire onderscheiding voor gekregen.

d' Annunzio

Deze slagveldreis was zo boeiend en zo gevuld met unieke ervaringen dat ik gewoon onvolledig moet zijn. Het is als de rozijnen pikken uit het brood. We hebben inderdaad nog veel meer bezocht op deze reis. Er waren stadsbezoeken aan Trento, Rovereto en Vicenza. We hebben kennis gemaakt met de villa van Gabriele d' Annunzio – de “Vittoriale degli Italiani” –, een pronkerige constructie, die typerend was voor de man, die als naturalist en hedonist de literaire geschiedenis is ingegaan en als wegbereider voor het fascisme vereeuwigd zal blijven.

We mochten in Rovereto kennis maken met de avantgardistische kunst en op de laatste dag vertoefden we in het Verona van Romeo en Julia, de plaats van – zoals Piet het in zijn inleiding zo plastisch uitdrukte – “de zoete oorlog van het minnen”.

Tot slot

Het is haast niet te geloven dat dit allemaal mogelijk was in een kleine week. Daar kan alleen een ijzersterke organisatie achter zitten. We hebben het dan nog niet gehad over de kwaliteitsvolle hotels en stemmige restaurantjes, al dient gezegd dat het op de laatste avond, aan het Gardameer in Lazise, weinig heeft gescheeld of we werden allemaal weggeblazen. De korte maar hevige orkaanwind sloot een oergezellige terrasavond af.

En er was ten slotte het ongelooflijke gezelschap, met in de bus “de serieuzen vooraan, de twijfelaars in het midden en de joligaards achteraan” (dixit Patrick, zij het wat kernachtiger). Er werd veel gelachen, veel ernstige gesprekken gevoerd en nu en dan een pint soldaat gemaakt. De mix van ernst en luim, en vooral veel gelijkgezindheid als het over de essentie gaat, zijn de basis van het succes. En natuurlijk ook de “Vrienden van de Poëzie”. Op een gegeven moment bracht Trude Maas een gedicht als eerbewijs aan een collega uit de Nederlandse senaat, die één van de dodelijke slachtoffers was geworden van de vliegcrash in Oekraïne, waarbij tientallen Nederlanders het leven lieten. Aangrijpend was het gedicht, vooral omdat het ons met de neus op de realiteit drukte: dat oorlog ook vandaag nog voor zoveel onheil zorgt. Het leert ons dat de mensheid zo weinig geleerd heeft van de Eerste Wereldoorlog en van zoveel tragiek, die erna gekomen is. Het leert dat er nog veel werk te doen is voor de Vredesstad Ieper.

Jan Breynne

Het ontroerparcours van...

Linda De Geest

Lichtfront 17 oktober 2014: En toen werd het stil

Een bevriend paar, mijn echtgenoot en ik droegen elk één van de duizenden lichtjes van Lichtfront op 17 oktober. Wij stonden in de buurt van Hill 60, met de fakkel in de hand. Eerst wat onwennig links en rechts kijkend, onze ogen moesten nog wennen aan het duister, waar zich een lint van lichtjes doorheen slingerde. Eerst werd er hier en daar nog wat gepraat, al was dat niet eenvoudig – als je op tien meter van elkaar staat.

Toen wij eindelijk stil werden, hoorden we de vogels. Geen gewone nachtvogels, maar hele zwermen vogels die boven de bomen opvlogen en veel kabaal maakten. Mijn vriendin had een goede uitleg hiervoor: 'Bij het zien van de vele fakkels, denken de vogels dat er brand is uitgebroken in het bos, ze slaan alarm.'

Op dat moment dacht ik voor het eerst die avond aan honderd jaar geleden. Ook toen zal de rust van de vogels in dit oorlogsgebied zijn verstoord. In die tijd was het 's nachts nog écht donker en stil, zonder het voortdurend aanwezige geluid (ver weg of dichtbij) van autowegen, vliegtuigen en andere machines - zoals we dat nu kennen. Toen moeten het lawaai, de stank en het vuur van de oorlog de vogels en andere dieren – en ook de mensen – de stuipen op het lijf gejaagd hebben.

Terug naar 2014. De vogels vlogen weg, de stilte kwam terug. En stil was het, daar in het bos in de Pappotstraat. Voor eventjes toch, want toen hoorden we de helikopters dichterbij komen. Ze vlogen tussen Nieuwpoort en Ploegsteert om opnames te maken van deze unieke herdenking, die de naam Lichtfront gekregen had.

Waar eens een vuurlinie was, het oorlogsfront, daar vormden nu duizenden een menselijke ketting met fakkels. Een lichtfront dat vrede symboliseert en respect voor wie hier honderd jaar geleden door de hel ging. Ik dacht aan Cesar Ongenae, de oudste broer van mijn grootvader. Honderd jaar geleden, op 11 oktober 1914, kwam Cesar met zijn regiment aan op de verdedigingslinie van de IJzer. Eerst waren zij in Nieuwpoort gelegerd, later kwamen zij onder het bevel van de Franse Admiraal Ronarch, de commandant van de brigade Franse marinefuseliers. Tot 9 november 1914 streden Cesar en zijn kompanen samen met de Franse troepen aan het bruggenhoofd van Diksmuide.

Ik kan me niet half voorstellen hoe Cesar de oorlog heeft beleefd, hij en de vele andere soldaten met zoveel verschillende nationaliteiten. Maar de fakkel droeg ik dat ene uur vooral voor

hem. Met fierheid, met verdriet, met respect en met spijt. Voor hem en voor de miljoenen slachtoffers van de Grooten Oorlog.

Een uur lang stonden we daar met onze fakkel. De kilte kroop in mijn lijf, maar in mijn hart was er een warme gloed door de verbondenheid met de duizenden mensen die daar die avond samengekomen waren in het teken van de vrede.

In naam van de vrede.

De VIFF reageerden enthousiast op onze oproep om een deelje van het parcours te verzorgen. Hier de deelnemers bij de ontvangst in de Palingbeek.

Burgemeester Ieper Officier in de Ordre National de la Légion d'Honneur

Een soms onderbelicht aspect: die inbreng van de Fransen.
 14 november 2014

Misschien is het omdat er nu eenmaal minder Fransen naar hier komen om hun doden te herdenken, ze hebben de Chemin des Dames, Verdun, de Champagnestreek, de Marne...

Misschien is het omdat er minder Franse monumenten zijn, al zijn bijvoorbeeld Potyze, Kemmelberg en Diksmuide toch al drie namen als klokken, maar toch...

Toch hebben de Fransen een heel grote inbreng gehad in de streek. Het is dan ook geen toeval dat de Ieperse burgemeester Jan Durnez het insigne van 'Officier in de Ordre National de la Légion d'honneur' kreeg. Hij aanvaardde met deze woorden.

Mijnheer de ambassadeur,

Het is niet gebruikelijk een toespraak te geven tijdens de ceremonie voor de uitreiking - in naam van de stad van de vrede Ieper - van het insigne van Officier in het Légion d'honneur, vooral na zo'n mooie speech vol lof over mij... Het is ook een zeer grote eer die wordt benadrukt in deze prachtige vijf-puntige ster. Ik voel een grenzeloze bewondering voor dit zo prominente broederschap. Er vandaag deel van uitmaken is een kinderdroom die uitkomt.

De schrijver Gilbert Cesbron schreef een paar regels over het Légion d'honneur. Hij zei: "Het Légion d'honneur, is als een besmettelijke ziekte: alleen degenen die ze al hebben, kunnen die uitreiken".

De drie ceremonies gehouden in de afgelopen drie dagen, op de nationale necropolis van Saint Charles de Potyze, brengen de stad Ieper en zijn burgers ertoe om hun dankbaarheid uit te drukken aan de Fransen, meestal jonge mannen die hun leven hier verloren, vol geloof en overtuiging om zo een betere en vrije wereld te bereiken. Tussen 17 oktober (aanvang van de Slag aan de IJzer) en 31 december 1914 heeft het Franse leger de zwaarste verliezen geleden onder de geallieerde legers. Er vielen 25.208 Fransen, 12.265 Britten, 5307 Belgen en 216 mensen uit India, wat het totaal aantal geallieerde doden op 42.996 brengt. Er vielen ook 31.855 Duitsers en op zijn minst 393 burgers. Tijdens de Slag aan de IJzer en in de Eerste Slag bij Ieper stierven er meer dan 75.000 mensen, wat neerkomt op bijna 1000 doden per dag.

Onder de Fransen die stierven waren er 907 Tirailleurs algériens en tunisiens, naast Tirailleurs sénégalais die van oorsprong uit West-Afrika kwamen. Er sneuvelden 408 Pieds-noirs, dat zijn Franse burgers geboren in Afrika, in het algemeen Zouaven. In het totaal zouden er 1363 Zouaven gedood worden. De beroemde brigade "Fusiliers marins" telde 1109 gesneuvelden waarvan er ongeveer 800 stierven om Diksmuide te verdedigen. Van de territoriale troepen, waaronder "Les pères de Boezinge" - meestal oudere soldaten, vaak vaders - zijn 2109 soldaten omgekomen. Hieraan moeten we nog 2722 doden toevoegen, waarvan 2569 onder de Chasseurs à pied en 153 onder de Chasseurs alpins. Onder de Fransen waren er niet alleen veertig cavalerieregimenten aanwezig, waarvan er 952 stierven, maar ook niet minder dan zes legerkorpsen.

Al deze gegevens zijn nu beschikbaar via de werkzaamheden in het kader van de Namenlijst.

Deze hoge cijfers hierboven maken ons bewust van de wreedheid en onrechtvaardigheid die deze oorlog was voor gesneuvelden, familie en vrienden.

We hebben nog vele sporen van de Franse aanwezigheid bij de Eerste Slag om Ieper:

- een algemene gedenkplaat 1914-1918 ter nagedachtenis van alle Franse soldaten,
- een bronzen plaat aangebracht op de Lakenhallen,
- de Nationale Begraafplaats van Saint Charles de Potyze (slechts 460 graven van 1914),
- het monument voor Luitenant Lasnier en het 1ste Bataljon Chasseurs à pied, Voormezelestraat in Wijtschate (168 doden in 1914)
- het monument van de 32e Infanteriedivisie, Kriekstraat Kemmel (2.436 doden in 1914)
- een gedenkplaat in de kerk van Boezinge, ter nagedachtenis aan de leden van de 87ste territoriale infanteriedivisie, de "Les pères de Boezinge" (die verder deelnamen aan de gevechten in 1915)
- het monument voor het 9de Legerkorps, op het kruispunt Broodseinde Zonnebeke.

Van de 78.000 Franse soldaten die hun leven in de Westhoek verloren, hebben slechts 19.000 een bekend graf, waarvan we

er 7000 terugvinden in de Notre-Dame de Lorette en ongeveer 5000 op begraafplaatsen langs de grens (Duinkerken, Malo-les-Bains, Rosendael Hazebrouck).

Ook al zijn ze hier niet meer, dan nog worden ze herdacht via het project van de namenlijst, dat net deze mensen, al is het virtueel, recht wil doen.

De gezamenlijke ceremonies gehouden op Saint Charles de Potyze, op Tyne Cot en het Studentenfriedhof in Langemark, waar de drie respectieve ambassadeurs alle slachtoffers herdachten, nodigen uit tot een diepe reflectie, maar zijn ook een zeer sterk teken van hoop in de toekomst.

In de afgelopen 350 jaar heeft de geschiedenis gewild dat Ieper herhaaldelijk werd geregeerd door de Fransen, na de Spanjaarden en Oostenrijkers, en voor de Nederlanders. De veranderingen van regime waren zo talrijk, dat de eerste Belgische burgemeester van Ieper, Vander Stichele de Moebus, vier opeenvolgende nationaliteiten had.

In 1713, het Verdrag van Utrecht, aangevuld met dit van Rastatt, werd Ieper geruimd voor Rijsel. Met een beetje verbeelding zien we Ieper op de landkaart van Noord-Frankrijk liggen, en hebben we hier een TGV-station.

Dit onderstreept het relatieve karakter van nationale grenzen maar vooral ook, in tijden van vrede, een situatie die we reeds een lange tijd kennen, mogelijkheden voor samenwerking. Als onderdeel van de EGTS-GECT West-Vlaanderen / Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale, streven wij ernaar om voortdurend stappen te nemen voor een dergelijke samenwerking. Op het gebied van toerisme, gezondheidszorg, arbeid, waterbeheer en verbetering van het openbaar vervoer, onder andere. Ik dank van harte de heer ambassadeur voor zijn bijdrage, zijn tussenkomsten en zijn enthousiasme in dit verband.

De onderscheiding die ik nu krijg van Frankrijk is voor mij en vooral voor onze stad een warme en zeer belangrijke erkenning. Mijnheer de ambassadeur, heel erg bedankt.

Diezelfde dag vond op de militaire begraafplaats St. Charles de Potyze een herdenking plaats van de veldslagen van de Franse cavalerie in Vlaanderen in 1914.

R E M E M B R A N C E S

ZUSTER MARGRIET-MARIE

Stedelijke begraafplaats Ieper — 24 november 2014

Remembrance gehouden door de leerlingen van de vijfde en zesde klas van de basisschool Immaculata te Ieper onder leiding van VIFF-lid Annemie Decoene.

Zuster Margriet-Marie is een kloosterzuster. Haar meisjesnaam is Emma Boncquet. Ze wordt op 29 maart 1883 in de Rijselstraat 162 in Ieper geboren. Op zeventienjarige leeftijd treedt ze binnen in het klooster van de Lamotjes in de Rijselstraat. Ze geeft ruim 40 jaar les aan de meisjes van het zesde leerjaar.

Als zuster Margriet-Marie 31 jaar is, breekt de oorlog uit. Zuster Margriet maakt tussen 7 oktober 1914 en 9 mei 1915 de geleidelijke ondergang van Ieper mee. Over haar belevenissen tijdens het begin van de oorlog houdt ze een dagboek bij.

Ruim zeven maanden leeft zuster Margriet intens met de oorlogsellende van de Ieperse bevolking mee. Ze helpt kinderen en bejaarden, zwakken, gewonden en zieken. Samen met pastoor Camille Delaere en met commandant Young van de ambulancedienst zet ze zich in om de burgers in nood te helpen.

Tijdens hevige bombardementen redt ze meubels, beelden en schilderijen uit kerken en gebouwen. Ondertussen is er een heel besmettelijke ziekte uitgebroken: tyfus. In de eetzaal van de Lamotteschool krijgen de mensen inenting tegen deze ziekte. Zuster Margriet helpt de familieleden van de slachtoffers van tyfus en zegt hen ook waar ze gratis drinkbaar water kunnen krijgen, want ook het water is besmet.

Na de eerste gasaanval ten noorden van Ieper op 22 april 1915 is het leven in de stad Ieper onmogelijk geworden. De laatste 21 burgers die nog in Ieper zijn, worden door de Britse militaire overheid verplicht de stad te verlaten. Ook zuster Margriet is een van hen. Ze vertrekt naar Groot-Brittannië om er les te geven in een schooltje van Belgische vluchtelingen. In 1916 gaat ze naar een schoolkolonie voor jongens in de omgeving van de Franse stad Rouen.

Als in 1918 de oorlog voorbij is, is zuster Margriet één van de eersten om naar de stad Leper terug te keren. Ze geeft les in een schoolbarak terwijl de stad geleidelijk aan weer wordt opgebouwd.

Na de oorlog blijft zuster Margriet lesgeven aan de meisjes van het zesde leerjaar van de Lamotjes.

Rond 1950 smelt de kloostergemeenschap van de Lamotten samen met de zusters van de Heilige Familie.

Zuster Margriet wordt na haar actieve loopbaan als onderwijzeres erg gewaardeerd om haar kwaliteiten als verpleegster. Die

ervaring heeft ze opgedaan tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ze is al meer dan 70 jaar als ze overste wordt van een kleine groep zusters te Bon-Secours (Henegouwen). Samen met haar medezusters organiseert ze er de ziekenverzorging. Als na enkele jaren haar gezondheid verslechtert, keert ze naar Leper terug naar het klooster van de Heilige Familie. Ze is bijna blind en komt haar kamertje niet meer uit. Aan een medezuster dicteert ze verschillende recepten tegen allerlei kwalen.

Zuster Margriet-Marie overlijdt te Leper op 11 maart 1977. Ze is dan bijna 94 jaar oud.

Annemie Decoene

Hebt u als VIFF-lid een speciale band met een gesneuvelde of vermiste en beschikt u al over achtergrondinformatie? Misschien wilt u deze persoon eren met een 'Remembrance'? De VIFF kunnen u helpen bij de organisatie. Contacteer gerust onze voorzitter Gilbert Ossieur: gilbert.ossieur@skynet.be

Vrijwilliger in beeld

Vrijwilliger: René De Clerck

Geboren: Brugge 1951

Woonplaats: Lombardsijde

Sedert: oktober 2012

VIFF: *Hoe kwam je erbij om je als vrijwilliger te engageren voor het IFFM?*

René De Clerck: Als voormalig rijkswachter was ik al altijd gebeten door die microbe van de Eerste Wereldoorlog en had ik de eerste versie van het IFFM dan ook een aantal keer bezocht. Enkele jaren geleden nam ik deel aan een fietstocht in de zuidelijke Westhoek. Die leerrijke tocht werd begeleid door Piet Chielens. De warme oproep van Piet zelf, aan het einde van de tocht, deed mij uiteindelijk de stap zetten naar vrijwilligerswerk voor het IFFM.

VIFF: *Wat is er jouw actuele hoofdbezigheid?*

RDC: In de eerste plaats word ik vooral ingeschakeld om de enorme fotocollectie te benoemen conform de opgelegde

parameters. Die foto's worden dan verder gedigitaliseerd met de bedoeling om ze later te ontsluiten op de webstek. Voorts word ik ook ingeschakeld als suppoost bij de tijdelijke tentoonstellingen. Vooral de interactie met het publiek dat vaak op zoek is naar wat meer verduidelijking, zorgt daarbij voor een aangename afwisseling.

VIFF: *Wat is tot nu toe jouw grootste voldoening als vrijwilliger?*

RDC: Ontegensprekelijk de Namenlijst, waarbij een register wordt opgesteld van alle slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. Een lijst waarop zowel militairen als burgers prijken en dit ongeacht hun nationaliteit. Aanvankelijk spitste ik mij vooral toe op de Franse militairen. Momenteel verricht is vooral opzoekingswerk naar de burgerslachtoffers die zijn omgekomen door tyfus. Ongelooflijk om vast te stellen is het feit dat er meer dan waarschijnlijk een pak meer slachtoffers zullen worden geregistreerd dan algemeen werd aangenomen. Benieuwd wat het uiteindelijke cijfer zal afklokken.

VIFF: *Door welk facet van de Eerste Wereldoorlog ben je nog steeds het meest geboeid?*

RDC: Zonder twijfel is dit door de mens achter de feiten. Een mens enerzijds ingepakt in een uniform of anderzijds sjofel gekleed als burger. Hoe dergelijke mensen, elk op hun eigen manier en in hun specifieke situatie moesten leven en bovendien wisten te overleven, blijft fascinerend. Dit, in combinatie met de lezen van de dagboeken van het medisch personeel dat voor de eerste keer met slachtingen op grote schaal wordt geconfronteerd, verlegt zodoende het accent naar de kleine mens in die Grooten Oorlog.

VIFF: Met welk argument zou je iemand kunnen overhalen om in jouw voetsporen te treden?

RDC: Heb je interesse voor het wereldconflict 1914-1918? Besef je dat jouw minutieus opzoekingswerk of gedetailleerde archivering, kwalitatief bijdraagt tot het indrukwekkend patrimonium van het Kenniscentrum? Kun je zowel in groep werken als zelfstandig? Wens je dit bovendien belangeloos te doen? Niet twijfelen. Dergelijke profielen zijn gegeerde profielen in het Kenniscentrum. Dat je daarenboven enorm wordt gewaardeerd door het vaste team van medewerkers en wordt beschouwd als één van hen, schenkt bovendien nog de allergrootste voldoening.

VIFF: Wat zijn voor jou de Lessons Learned van die verschrikkelijke oorlog?

RDC: Dat gebrek aan informatie, eigen aan de tijd uiteraard, de mens misleidt. Velen dachten, uit onwetendheid en opgehitst door de propaganda, dat de oorlog meer weg had van een spel of feest en zijn, in een roes van enthousiasme, zonder dralen ingestapt in dit militair verhaal. Ik durf me uiteraard de vraag stellen welke beslissing die jonge mensen hadden genomen, mochten ze het volledige plaatje gekend hebben vooraleer ze zich lieten rekruteren.

VIFF: Welk gedicht of voorwerp symboliseert voor jou die oorlog?

RDC: Na lang nadenken, kom ik uit op de kenmerkende loopgraaf waar militairen uiteindelijk de oorlog echt aan den lijve ondervonden. De loopgraaf werd hun habitat, hun territorium, hun dagdagelijkse omgeving waar ze leefden maar ook omkwamen. Zowel overdag als 's nachts deelden ze er lief en leed, weerstonden ze (al dan niet) de vele beschietingen maar werden ze, bij momenten, ook geconfronteerd met immense verveling.

VIFF: Op welke plaats van het IFFM wens je gefotografeerd te worden?

RDC: Aan mijn vertrouwde tafel in het Kenniscentrum van het IFFM, zonder meer.

Patrick Boone

‘EEN MONSTER, GEEN BLOEDNEUS’

Jay Winter krijgt doctoraat honoris causa KULeuven afdeling Kulak

Op 23 september jl. kreeg Yale-professor Jay Winter, gerenomeerd sociaal historicus van de Grooten Oorlog, aan KULeuven afdeling Kulak, het doctoraat honoris causa uitgereikt. Aanleiding tot deze hoge onderscheiding was de samenloop van drie omstandigheden: de halve-eeuwviering van Kulak zelf, de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog en de unieke adelsbrieven die Jay Winter inmiddels op het stuk van de sociale oorlogshistoriek kan voorleggen.

In de laudatio van de promovendus benadrukte professor Tom Verschaffel van de Onderzoeksgroep Cultuurgeschiedenis de verantwoordelijkheid die op een universiteit rust om inzake de oorlogsherdenking medezeggenschap te claimen. De reflectie over deze oorlog, met afstand ‘onze favoriete oorlog’, houdt naast opportuniteiten ook dreigingen in. Rijst bv. de vraag of de Grooten Oorlogs‘boom’ de onpeilbare gevolgen van dat gebeuren voor de politieke geschiedenis van de twintigste eeuw wel attesteert? Of is de memoriehausa veeleer het symptoom van een existentiële nood aan mythologie in de geschiedenis? Of is ze slechts een hype aangevuurd door een toevallig samentreffen van politieke, commerciële en sentimentele opportuniteit? En dan nog, waarom lijkt de herinneringspraxis rond de Grooten Oorlog zoveel dwingend, blijvender en populairder dan bij eender andere historische gebeurtenis of ontwikkeling? Met name is hier een taak weggelegd voor professionele historici op het gebied van de kritische reflectie, aldus Verschaffel, die lauraat Winter de eer toebedeelde de eerste te zijn om vernoemde vragen te agenderen en daardoor bij te dragen aan het begrip van de herinneringspraxis rond de Wereldoorlog en zijn impact en betekenis honderd jaar later.

Sinds zijn doctoraat (Cambridge, 1970) bouwde Jay Winter gestaag aan een academische carrière die hem via Jerusalem, Warwick, Cambridge en Columbia uiteindelijk een leerstoel opleverde in Yale, en waarin hij als sociaal historicus van de Eerste Wereldoorlog zijn onderzoeksterrein maakte. Inzonderheid zijn de ideologische en maatschappelijke aspecten en de repercussies van de oorlog op het dagelijkse leven en zijn betekenis voor de gewone man zijn aantrekkingspolen. O.m. leverde dat de grensverleggende publicaties *Sites of memory, sites of mourning* (1995) en *Remembering the War: The Great War between History and Memory in the 20th Century* (2006) op. De universalisering van de rouwervaring in de naoorlogse tijd was het rechtstreekse gevolg van twee noviteiten die de oorlog had geïntroduceerd: de ‘de-

mocratisering’ van de oorlog – die had niet-beroepssoldaten en burgers op de been gebracht – en de onafzienbaarheid van het verlies. Die hadden de herdenkingspraxis van het domein van de politieke autoriteiten weggetrokken en tot een bij uitstek familiale en burgerlijke aangelegenheid getransformeerd. De pluriformiteit daarvan verklaart tot vandaag de veelvormigheid aan materiële en immateriële uitdrukkingvormen: monumenten, plechtig vereerde begraafplekken, rituelen en ceremoniën die tot dusver continuïteit waarborgden. Kenschetsend voor Jay Winters onderzoek ter zake is een brede, comparatieve en transnationale kijk, met uitvoerig en inzichtelijk onderzoek dat ‘high’ zowel als ‘low’ culture bestrijkt: culturele manifestaties en rituelen, musea en monumenten, maar net zo goed film en televisie. Zijn onderzoek geeft daarbij voeding aan de thesist dat beroepshistorici in deze doorgaans tweederangsspelers, commentatoren zijn.

Toch strekt het Winter tot eer dat hij zich nooit in een ivoren toren opgesloten heeft, wel integendeel. Hij was de drijvende kracht achter de met een Emmy bekroonde tv-reeks *The Great War and the Shaping of the 20th Century* (1997) en co-stichter van het gezaghebbende *Historial de la Grande Guerre* (Péronne, Frankrijk). ‘Het mag een mirakel heten,’ besloot Verschaffel, ‘dat de vaakst gesolliciteerde spreker over dit onderwerp op zijn eigen bekroning present kon tekenen.’

Bloedneus

Gevraagd naar zijn zienswijze over de Oorlog laat Jay Winter zich in een perscommuniqué van KULeuven geen twee keer pramen: ‘Voor Europa leverden de twee wereldoorlogen alvast de les op dat ze het er met oorlog als een legitieme vorm van politiek alvast gehad hadden. Europeanen zijn ervaringsdeskundig, ze weten dat oorlog een Pandoradoos opent.’

In tegenstelling tot de VS – werkplek van de uitgeweken Brit –, die de oorlog slechts een bloedneus toediende, is Europa’s band met ‘het monster’ onverbreekbaar. Vergeleken met die landen keerden hooguit 114.000 Amerikaanse soldaten niet terug, waar dan nog de helft van aan de gevolgen van de Spaanse griep bezweken, een fractie van wat Frankrijk aan verliezen te betreuren kreeg.

‘Ik ben telg van een familie van holocaustoverlevenden. Zonder Verdun of de Somme, en zonder de Armeense genocide van

1915 was Auschwitz ondenkbaar geweest,' beweert Winter; 'de vraag die me tot vandaag kwelt is hoe deze talloze miljoenen het uit die oorlog (de tweede, C.S.) redden met al hun trauma's, zonder hun menselijkheid te verliezen. De Eerste Wereldoorlog was het gevolg van het gezamenlijke falen van de grootmachten om de vrede te redden. Eenieder van hen had de waanzinnige opmars tijdig tot staan kunnen brengen, maar ging zich aan schuldig verzuim te buiten.'

Even onconventionele visies houdt Winter er over de afgrenzing van de oorlog op na. Voor de VS betrof het eigenlijk een oorlog 1917-'18, die zich feitelijk pas met de gasaanvallen van 22 april 1915 tot een nieuwsoortige oorlog metamorfoseerde. Ook als einde van de oorlog is 11 november 1918 een hoogst dubieuze aanname: het vechten in deze 'Grote Wereldomvattende Oorlog' ging na de Wapenstilstand gewoon door, en de sleutel tot het Europa van vandaag ligt in het verkrummen van het Avondland toen. 'De VS, die voor de oorlog slechts een beperkte menselijke en economische prijs betaalden, konden op wereldvlak sindsdien het voortouw nemen.'

Vlaamse velden

Als lieu de mémoire zijn de Vlaamse velden Winter niet vreemd. Voor de herinneringspraktijk lijken monumenten als Kollwitz' Treurend ouderpaar van cruciaal belang. De sleutelrol die gedentekens spelen werd relevanter naarmate de begraafplaatsen ontbraken. 'Talloze lichamen werden niet teruggevonden; miljoenen (sic) bleven vermist op het slagveld achter, en dit verstoorde het gewone rouwproces.'

En de geschiedenis bleef op wel meer vragen het antwoord schuldig. Beiderzijds telden de effectieven tal van boeren, arbeiders, gezinshoofden: fatsoenlijke lieden. Ook het leger van de Kaiser was niet Hitlers leger. 'De vraag die nog steeds mijn geest troebleert is hoe deze miljoenen voor hun hun oorlog met al zijn littekens een plaats vonden zonder finaal hun menselijkheid te verliezen.' Wat er ook van zij, voor Amerika zou de Wereldoorlog pas in 1965 (nl. met de Vietnamoorlog, C.S.) een realiteit worden, en het zou een Golfoorlog vergen alvorens de zienswijze dat oorlog een doos van Pandora opent, in de Amerikaanse geesten wortel zou schieten,' aldus nog Winter.

Transnationaal

Als student en vorser was Jay Winter een product van de internationalisering en mobilisering die het laatste kwart van de 20ste eeuw zo kenmerkte. In zijn aanvaardingsspeech omschreef de laureaat de culturele oorlogshistoriek als een 'booming business', met een werkveld dat te situeren valt waar publieke geschiedenis zich verknoopt met de geschiedenis verteld door musea, televisie en het internet. Zijn vuurdoop kreeg hij toen hij in 1986 werd gepolst voor de oprichting van een oorlogs-

museum, dat mee bedoeld was ter ontsluiting van een regio die tot dan van toerisme verstoken was geweest. De combinatie van het multinationale karakter van het Sommegebied – Britten, Fransen en Duitsers hadden er slag geleverd – met de massaal geleden verliezen was één troef. De andere was het feit dat Winter als Brits vorser de witte raaf bleek die ook ... Frans sprak.

Bij de totstandkoming van het *Historial de la Grande Guerre* assisteerde Winter bij het fysieke ontwerp, al insisterde hij met een voorstel tot oprichting van een kennis- en onderzoekscentrum meteen op een aansluiting bij 'academia'. Op een eerste hearing daagden 40 eminente Eerstewereldoorlogautoriteiten op, en Winter gaf het dagelijkse bestuur van het kenniscentrum in handen van Stéphane Audoin-Rousseau en Annette Becker. Het museum werd in 1992 ingehuldigd in de hoge aanwezigheid van de oorlogsauteur Ernst Jünger, die 76 jaar eerder slag geleverd had aan de Somme. Ook de draagwijdte van de museumwerking werd in een transnationaal project ingebed. Zo werden de tentoongestelde artefacten van Duitse, Franse, Britse en koloniale origine parallel geëxposeerd, een gedurfde visie, die aan de diverse nationale propaganda's de labels 'goed' en 'kwaad' meteen ontnam. Dat Becker en Audoin-Rouzeau's onderzoeksvisie grondig van dit 'cultures of war'-conceptvisie is, valt niet te ontkennen.

De tweede transnationale poot bij de totstandkoming van het *Historial* was Winters confrontatie met Hans Holbeins "Christus in het graf", een schilderij van een overweldigende horizontaliteit in de puurste traditie van de protestantse reformatie. Käthe Kollwitz' litho van de rouw van een weduwe (1922) trok Winter helemaal over de meet: er zou gewerkt worden met een dubbel vectorsysteem, met een horizontale dimensie als vormtaal die het rouwen, en een verticale die de hoop zou visualiseren.

In de eerste tentoonstellingsruimte, die 1914 tot 1916 omvat, werd de horizontaliteit aangehouden om de loograafervaring weer te geven die voor de Fransen, Duitsers en Britten vrijwel identiek was. Met de creatie van ondiepe dug-outs, fosses (Fr.), werd het frontleven tegen het leven op het thuisfront afgezet, en videoprojectie op verspreide schermen hangt een beeld op van het gebruik van de museumobjecten in oorlogstijd. Fosses domineren ook de derde ruimte, die 1916-18 behelst. Een visueel syllogisme zet de toon: een eerste visualiseert de vuurkracht, een tweede de ontoereikende dekking die men had en een derde het resultaat: chirurgie en medisch oplapwerk. Men kreeg de chirurgische kit van chirurg-schrijver Georges Duhamel, maar ook de fluit waarmee hij zich bij zinnen hield tussen de lange periodes van medisch werk in. In de zgn. 'portrettenzaal' staat in een verticale opstelling met daarachter Otto Dix' schokkende reeks *Der Krieg* horizontaal daarachter.

Opmerkelijkst bij dat alles, benadrukt Winter, is de doorgedreven transnationale benadering van het ontwerp en, ten tweede, het consequente gebruik van de horizontale as, die een unieke visuele beeldtaal verschafte voor een conflict dat 10 miljoen levens kostte en daarna een transnationale wolk van verlies door de wereld joeg.

Uit het *Historial*-project ontsproot vervolgens een nieuw platform voor transnationale geschiedenis. Het kreeg vorm in de BBC/PBS tv-serie *The Great War and the Shaping of the Twentieth Century*. Voor de uitvoerige bespreking van shellshock kon men in de onmetelijke visuele oorlogsarchieven terecht. Van meet af aan werd komaf gemaakt met het nationale perspectief: 'het is pertinent absurd dat je een verschil zou maken tussen een Duitse, een Britse of een Turkse soldaat die door de oorlog zijn zinnen verliest', aldus Winter.

Meer recent raakte Winter betrokken bij twee grootscheepse projecten in transnationale geschiedenis. Het eerste is een geschiedenis van de hoofdsteden Parijs, Londen en Berlijn, in oorlogstijd. Door de metropolitane ervaring raakte Winter overtuigd dat de stedelingen meer gemeen hadden dan met hun eigen landgenoten in verder gelegen landbouwgebieden. Studie gaf tevens voeding aan de stelling dat de Centralen de oorlog verloren op het thuisfront, met name door het falende systeem om goederen en diensten efficiënt over hun legers en de opererende burgers verdeeld te krijgen. Winter schrijft het aan het irrationele systeem van de militaire dictatuur toe dat het Duitse thuisfront op de knieën dwong, dat het de messenzwaaiers Hindenburg en Ludendorff in weerwil van een succesvol maartoffensief niet lukte de overwinning af te dwingen. Dat de Duitse oorlogsinspanning zichzelf de nek omdraaide, is een bevinding die vergelijkend en transnationaal onderzoek onomstotelijk vastlegde.

Deze bevinding werd bevestigd in de *Cambridge History of the First World War*, de recentste loot aan de transnationale boom. In de drie delen valt niet één nationaal hoofdstuk te vinden. Wel zijn er hoofdstukken over oorlogsmisdaden, niet bv. over de Duitse wredeheden van 1914. Een hoofdstuk behandelt de mishandeling van de burgerbevolking en het wereldwijde ontstaan van de detentiekampen (!), maar niets over de Russische pogroms van 1915. Er is een hoofdstuk over de Spaanse griep en over shellshock, maar niet over de incidentie en de behandeling daarvan in Groot-Brittannië.

Niet dat daarmee de nationale geschiedenis de geslagen hond zou zijn, integendeel. Door de nationale grenzen te relativeren, en daarnaast het regionale, continentale en transcontinentale verhaal ruimte te laten, krijgt nationale geschiedenis een bredere bedding en een vruchtbaarder voedingsgrond, aldus nog

laureaat Winter, die naar zijn zeggen volgend jaar met veel dankbaarheid zijn geschiedenisleerstoel in Yale aan anderen overlaat.

Dank aan Marc Depaepe, rector Kulak KULeuven en de professoren Tom Verschaffel, Onderzoeksgroep cultuurgeschiedenis Kulak en Jay Winter, Yale (New Haven, Connecticut) voor het bereidwillig ter beschikking stellen van hun bronnen.

Chris Spriet

GEEN GEMEENTE WERD GRUWELIJKER GETROFFEN.... Over Zillebeke en de Grooten Oorlog.

Tijdens de voorbije 11-novemberherdenking sprak VIFF-lid Ives Goudeseune over wat Zillebeke honderd jaar geleden meemaakte.

'Geen deelgemeente van Ieper werd gruwelijker getroffen door de Eerste Wereldoorlog dan Zillebeke. Al vanaf halfweg oktober 1914 vielen er dodelijke slachtoffers op Zillebeekse bodem. En reeds in de eerste oorlogsdagen, in augustus 1914, waren meerdere Zillebekenaars in het Belgische leger gesneuveld. In totaal kwamen 9 Zillebeekse militairen om in 1914, op vandaag hebben we voor het eerste oorlogsjaar ook weet van twee burgerslachtoffers uit Zillebeke.

Niettemin ligt het aantal vreemde soldaten dat hier sneuvelde vele malen hoger.

86 Duitse militairen gesneuveld in 1914 kregen de vermelding "Zillebeke" mee als plaats van overlijden. Bij de Fransen loopt het aantal dat we tot nu konden tellen op tot meer dan 250. Maar uiteindelijk zijn het de Britten die het meeste dodelijke slachtoffers noteerden voor Zillebeke.

Niet minder dan 360 Britse militairen gesneuveld in 1914 liggen vandaag begraven in Zillebeke, en het aantal doden is uiteraard nog veel hoger, gezien er zeer veel vermisten waren in dat eerste jaar van de gevechten.

Een van de Britse bataljons dat het ergste te lijden had in dit dorp, was het 1ste bataljon van de Irish Guards die in

de gevechten van november 1914 loopgraven bezetten bij Klein-Zillebeke. Het Ierse regiment verloor daarbij 269 mannen. Slechts 8 van hen zijn vandaag nog terug te vinden op begraafplaatsen in Zillebeke.

Dit is een fragment uit het dagboek van private Leonard Lewis Kilcoin, signaller in 1/Irish Guards. De man, die de oorlog zou overleven, schreef over 6 november 1914 en over de loopgraven van Klein-Zillebeke het volgende.

"De dag startte kalm. Onze kanonnen waren druk in de weer, maar rond 11 uur begonnen de Duitsers te antwoorden op ons vuur met een vreselijk bombardement dat tot 3 uur in de namiddag duurde. Daarop vielen ze aan en braken door een linie van de Fransen op onze rechterzijde. Dat wisten we niet tot we bijna omsingeld waren. Er volgde een strijd op leven en dood, slechts een paar van ons slaagden er in om uit die val weg te komen. Onze verliezen waren schrikwekkend hoog, alles samen 603 mannen en officieren. Ik meen dat twee van onze compagnies gevangen zijn genomen. We waren er allemaal het hart van in. Bij het appèl waren we maar met 3 officieren en zo'n 200 manschappen over."

Die dag telde het regiment bijna 90 doden..., bijna alle namen op de Menenpoort. Vervolgens vonden hun laatste rustplaats in de bossen en velden bij Klein-Zillebeke.'

Het Zillebeekse 11 november-comité

IFFM-VIFF PROGRAMMA 2015

Dinsdag 20 januari 2015:

heropening museum

20 januari – 30 april 2015:

Dossier tentoonstelling, **Van Traditie tot bescherming: Britse hoofddekseles**

Zondag 1 februari 2015 om 15 uur: (theaterzaal van het CC Het Perron) **Alle malen zal ik wenen**, poëziesamiddag rondom het themanummer **Oorlog** van het poëzietijdschrift Het Liegend Konijn, m.m.v. **Anne Büdgen, Charles Ducal, Annemarie Estor, Peter Theunynck, Peter Verhelst**, muziek van **Kotjesvolk**.

Donderdag 19 februari 2015:

Lezing door **Dr Timothy Bowman** (School of History, University of Kent) **Ireland and Belgium** (Conferentiezaal, 20.30u)

Zaterdag 7 - 14 - 21 - 28 maart 2015: Sporen in het Landschap: De Tweede Slag bij Ieper

(enkel voor Viff)
Vier excursies in het hedendaagse landschap van de Ieperboog (drie 'reliëfwandelingen', 1 busrit): beperkt aantal inschrijvingen (max. 75 personen per tocht)!

Zaterdag 7 maart (13.30 – 17.30u) wandeling Onthaalpunt Oost (gids P. Chielens) Frezenberg, Westhoek, Bellewaarde & Hoge. De periode van 8 mei tot 16 juni 1915. Start: Franse begraafplaats St. Charles-de-Potye (Zonnebeekseweg, Ieper).

Zaterdag 14 maart (13.30-17.30u) wandeling Onthaalpunt Noord (Klein Zwaanhof) (gids: P. Trogh) De periode van 22 april tot 4 mei 1915. Start: parking Klein Zwaanhof (Kleine Poezelstraat, Boezinge).

Zaterdag 21 maart (13.30 – 17.30u) wandeling Onthaalpunt Zuid (Palingbeek) (gids D. Dendooven) Hill 60 en The Bluff. De periode van 17 april tot 25 juli 1915. Start: Parking Provinciaal Domein Palingbeek.

Zaterdag 28 maart (13.30 – 17.30u) vertrek Stationsplein (gids D. Chaerle): Langemark, Steenstraat en Poperinge. Van de gasaanval tot Lijssenthoek. De periode van 22 april – 30 juni 1915.

Vrijdag 13 maart 2015:

Tijdelijke tentoonstelling in het Onderwijsmuseum. **Onderwijs in de Eerste Wereldoorlog**

14 maart 2015 - 31 januari 2016. Met o.a. boekvoorstellingen van **Anne Provoost** (het verhaal van haar grootmoeder als 'enfant de l'Yser') en van **Kaat Wils** (WOI in het onderwijs) (data later te bepalen)

Donderdag 19 maart 2015:

Lezing door **Dr Helen Brooks** (School of Arts, University of Kent) **Doing Their Duty: British Theatrical Responses to the First World War**

Eind maart 2015:

Publicatie **jaarboek IFFM**

Donderdag 2 april 2015:

Lezing door **Mr Mario Draper** (PhD student, School of History, University of Kent) **Discipline and Morale in the Belgian Army 1914-1918**

Zaterdag 4 april 2015:

Historische Dubbeltentoonstelling **1915: De Tweede Slag bij Ieper – Gas! – Droomkastelen - kasteeldomeinen in de oorlog**.

IFFM, Koninklijke zaal, 4 april – 30 augustus

Tweede historische tentoonstelling die de kalender van de eeuwherdenkingen volgt. Het eerste deel gaat in op aspecten van de Tweede Slag bij Ieper die startte met de eerste gasaanval op 22 april 1915: de opmaat en laatste maat van de slag, de zes gasaanvallen, sporen in het landschap, de slachtoffers, het lot van de burgerbevolking, de herdenking. Het tweede ('culturele') deel schenkt aandacht aan de vele kasteeldomeinen die in het oorlogsgeweld werden betrokken (als deel van het slagveld, als hoofdkwartier, hospitaal, begraafplaats...). De tentoonstelling geeft een overzicht van de domeinen voor, tijdens en na de oorlog. In dat laatste deel wordt ingegaan op de vele functieveranderingen sinds de wederopbouw tot vandaag.

Donderdag 9 april 2015:

Viff-nocturne: 18.30u Bezoek aan de Historische Tentoonstelling: **“1915: De Tweede Slag bij Ieper en Droomskastelen. Kasteeldomeinen en de oorlog”**
 19.30u **Steven Heyde, Van Arcadië tot Oorlogs-landschap.** Lezing over kasteeldomeinen in de Zuidelijke Westhoek.

April – mei 2015:

Citybooks IEPER / YPRES: I.s.m. deBuren organiseert IFFM een Citybooks Ieper, waarbij vijf schrijvers (een Vlaming, een Nederlander, een Syriër, een Canadees of een Ier en een Algerijner) en een fotograaf (een Duitser) elk gedurende twee weken in Ieper resideren en daarover een stadsportret maken (proza of gedichten), dat vervolgens via de website van deBuren (www.deburen.eu) wordt vertaald en verspreid. Bij elke residentie hoort ook een publieksmoment.

Woensdag 22 april 2015:

Eeuwherdenking van de eerste gasaanval:

14.00u kick-of van **internationale conferentie on A Century of Weapons of Mass Destruction, on the occasion of the 100th anniversary of the 1st Gas Attack (in collaboration with OPCW)** met Duitse Bondsprezident Joachim Gauck, Ahmet Üzümcü, Dir. Gen. van OPCW en Angela Kane (VZ commissie ontwapening UN, NY) en ...

14.00u **Belgische herdenking** aan het Grenadiersmonument in Lizerne.

16.00u **Bretons / Franse herdenking** aan de calvaire breton, Carrefour des Roses, in Boezinge.

17-20u: **Internationale Herdenkingsplechtigheid** van de eerste gasaanval (met 3 bussen naar Steenstraat (Kruis der Verzoening), Langemark (Canadian memorial St.Julien, The Brooding Soldier) en Menin Gate, Ieper (ism stad Ieper en gemeente Langemark)

Donderdag 23 april 2015:

dag 2: **Conferentie** in theaterzaal en lunch in polyvalente zaal. (Tot 17:00u)

Vrijdag 24 april 2015:

dag 3: **Conferentie: steden als slachtoffer van conflict, getuigenissen** (polyvalente zaal), gevolgd door bezoek aan het museum

20:15 **theatermonoloog Erwin Mortier** (met Elsie De Brauw, regie: Johan Symons) (Gone West)

Zaterdag 25 april 2015:

ANZAC DAY Australische en Nieuw-Zeelandse Ambassades, LPA, Stad Ieper

Zaterdag 25 april 2015:

Making Peace Fototentoonstelling op de vestingen (tussen Menenpoort en Rijselpoort) curator Ashley Wood (International Peace Bureau, Zwitserland) Over 100 jaar werken aan vrede.

“Vanitas Extended” 8 kunstenaars (D,B,GB,Fr, Nathalie Vanheule, curator) doen ingrepen in het centrum van Ieper rond “vanitas”, geschiedenis en de vergankelijkheid ervan, kapotgaan door oorlog. Ingrepen in de stad in o.a. donkerpoort, CCI, Grote Markt...

Zaterdag 2 mei 2015:

100 jaar In Flanders Fields N.a.v. de honderdste verjaardag van het ontstaan van het gedicht van John McCrae. Videoconferentie in IFFM (of aan Essex Farm) en in Guelph, Ontario, geboortestad van McCrae (ism Ambassade van Canada)

Zaterdag 2 mei 2015 (tot 20/9/2015):

Dossiertentoonstelling **De Poppy** (ism Nicholas J. Saunders)

Vrijdag 8 mei 2015:

Princess Patricia's Canadian Light Infantry (ism Stad Ieper), herdenkingen

Donderdag 21, vrijdag 22 & zaterdag 23 mei 2015:

Babel (Sidi Larbi Cherkaoui) dansvoorstelling, theaterzaal van Het Perron (Gone West)

Zondag 7 juni 2015:

Redmondwandeling (Wijtschate – Loker) (met Viff) Vroege ochtendwandeling op het tracé van de laatste tocht van William Redmond, MP.

Dinsdag 16 juni 2015:

Honderdste verjaardag van de **1ste Slag bij Bellewaarde, Liverpool Scottish Stone** (Brandhoek, Hoge, Bellewaarde, Ieper) (stad Ieper, Liverpool Scottish Reg. Assoc.)

Donderdag 18 en vrijdag 19 juni 2015:

Conferentie: kasteeldomeinen in de Zuidelijke Westhoek, voor, tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. (i.s.m. Hogeschool Gent)

Zaterdag 4 juli 2015 – 3 januari 2016:

Artist in Residence **Mehdi-Georges Lalhou**

Donderdag 9 juli 2015:

30.000ste Last Post Herdenking i.s.m. ambassades en de West-Vlaamse steden en gemeenten.

Donderdag 10 t/m zondag 13 september 2015:

Slagveldreis naar Elzas-Lotharingen (Viff)

Vrijdag 25 september 2015 - 3 januari 2016:

A Group Photograph Before, Now & In Between... Groepsfoto met stamboom (werktitel). Project **Andrew Tatham** over de genealogische benadering van herinnering en geschiedenis n.a.v. een foto van het bataljon van zijn overgrootvader dat bij Loos werd afgeslacht.

Vrijdag 25 september 2015:

"A Decoy Operation". Wandeling tussen Railway Wood en Sanctuary Wood over het bloedige afleidingsmanoeuvre voor de Slag bij Loos. De 'schijnaanval' kostte 2.309 mensenlevens...

Donderdag 1 oktober 2015:

Dossiertentoonstelling: **Propaganda op faience en porselein**

Dinsdag 10 november 2015:

Elfnovemberlezing (ism Vlaams Vredesinstituut, Vredesfonds v.d. Stad Ieper).

Woensdag 11 november 2015:

Internationale Herdenking Wapenstilstand

Voor alle activiteiten krijgt u tijdig een uitnodiging.
U kan zich pas inschrijven na ontvangst hiervan.

ENTOT SLOT

Beste Flash-lezer

U bent nu de 52e Flash aan het lezen, en als redactie hopen we dat u er weer uw gading in vinden kan. Misschien hebt u bij het lezen van een of ander artikel ook wel gedacht: 'Tiens, ik heb ook zo'n verhaal te vertellen' of 'Hierover heb ik ook best wat te vertellen'... Of misschien hebt u al een kant en klare tekst liggen die in de volgende Flash zou passen?

Gesterkt door de zeer grote respons die we kregen naar aanleiding van onze Flash 50, weten we dat er 'onder ons' heel veel zaken leven die we willen vertellen over die 'Grooten Oorlog'. En het zou goed zijn dat we die met elkaar kunnen delen via deze Flash.

We zijn op zoek naar allerlei verhalen, naar allerlei insteken:

- 1) Hebt u een verhaal over een persoon, een gesneuvelde, over iemand die het overleefde, over een gebeurtenis, een plaats, een boek, dan willen we dit meer dan graag opnemen.
- 2) Is er een plaats, een gebeurtenis, een gedicht, een persoon, die u meer dan wat ook ontroert, dan reserveren we voor u onze rubriek 'Het ontroerparcours van...'
- 3) Hebt u een al dan niet speciaal voorwerp uit of over de grote oorlog, waar een verhaal aan vasthangt, dan willen we dit graag delen met iedereen via deze Flash.

Hebt u zo'n onderwerp liggen, zo'n artikel kant en klaar, dan mag u dit altijd doorsturen aan ons via flash@vriendeniff.be. Hebt u wel een onderwerp, maar niet de tijd of de interesse om het in een tekst te gieten, dan nemen wij ook graag met u contact op en maken we samen een getuigenis voor al onze Flash-lezers. Stuur gewoon een mailtje naar hetzelfde adres.

Met dank

De redactie

**DE RAAD VAN BESTUUR EN REDACTIE WENSEN U
EN UW DIERBAREN EEN VRIENDSCHAPPELIJK EN
VREDEVOL NIEUW JAAR!**